

# ಪ್ರೊ ಎಸ್ ಎಸ್ ಭೂಸನೂರಮಠ

## ಅನುಬಂಧ

ಅನುಬಂಧ ೧ - ಪ್ರೊ. ಎಸ್. ಎಸ್. ಭೂಸನೂರಮಠ ಅವರ ಕೃತಿಗಳು

### ಸಂಪಾದಿತ ಕೃತಿಗಳು

೧. ಭಕ್ತಿ ಸುಧಾಸಾರ
೨. ಗುರುರಾಜ ಚಾರಿತ್ರ
೩. ಮೋಳಿಗೆಯ ಮಾರಯ್ಯ ಮತ್ತು ರಾಣಿ ಮಹಾದೇವಿಯವರ ವಚನಗಳು (ರೆ. ಉತ್ತಂಗಿಯವರೊಡನೆ)
೪. ಲಿಂಗಲೀಲಾವಿಲಾಸ ಚಾರಿತ್ರ
೫. ಮೋಳಿಗೆಯ್ಯನ ಪುರಾಣ
೬. ಪ್ರೌಢರಾಯನ ಕಾವ್ಯ
೭. ಪ್ರಭುದೇವರ ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನೆ
೮. ವಚನಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಗ್ರಹ
೯. Sunysampadane Vol. II
೧೦. Sunysampadane Vol. III
೧೧. Sunysampadane Vol. IV (with Prof. Menezes)
೧೨. ಏಕೋತ್ತರ ಶತಸ್ಥಲ

### ಸ್ವತಂತ್ರ ಕೃತಿಗಳು

೧. ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನೆ : ಪರಾಮರ್ಶೆ
೨. ಪರಾಮರ್ಶೆ - ಸಂಗ್ರಹ
೩. ಕಾಶ್ಮೀರದಿಂದ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ
೪. ಭವ್ಯ ಮಾನವ

ಅನುಬಂಧ ೨ - ಭೂಸನೂರಮಠ ಅವರ ಬದುಕಿನ ಕೆಲವು ವಿವರಗಳು

ಜನನ ೭ - ೧೧ - ೧೯೧೦

ಜನ್ಮಸ್ಥಳ ನಿಡುಗುಂದಿ/ಸಾಂತಗೇರಿ ಇಟಗಿ

ತಂದೆ - ತಾಯಿ ಶಿವಮೂರ್ತಿಯ್ಯ - ರಾಜಮ್ಮ

೧. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆ - ನಿಡುಗುಂದಿ

೨. ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ಶಾಲೆ - ಗದಗಿನ ವಿದ್ಯಾದಾನ ಸಮಿತಿಯ ಎ.ವಿ. ಹೈಸ್ಕೂಲ್, ಮುನ್ಸಿಪಾಲ್ ಹೈಸ್ಕೂಲ್ ಮತ್ತು ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿಯ ತೊರವಿ ನ್ಯೂ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಹೈಸ್ಕೂಲ್. ೧೯೩೧ - ಮೆಟ್ರಿಕ್ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ತೇರ್ಗಡೆ

೩. ಧಾರವಾಡದ ಕರ್ನಾಟಕ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಪದವಿ ವ್ಯಾಸಂಗ. ೧೯೩೫ ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಬಿ.ಎ. ಮುಂಬೈ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಿಂದ.

ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ವಿವಾಹ ೪. ೧೯೩೫ - ಕರ್ನಾಟಕ ಕಾಲೇಜಿನ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಶಿಷ್ಯವೇತನ ದಕ್ಷಿಣಾ ಫೆಲೋಷಿಪ್ ಪಡೆದು ಎಂ.ಎ. ವ್ಯಾಸಂಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿಕೊಂಡದ್ದು.

೧೯೩೭ - ಪ್ರೊ. ಕುಂದಣಗಾರ ಅವರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಎಂ.ಎ. ಪದವಿ

೫. ಇಂಗ್ಲಿಷ್, ಮರಾಠಿ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಅಧ್ಯಯನ

೧೭ನೆಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕುಸೂಗಲ್ಲಿನ ಸೌ. ಪಾರ್ವತಮ್ಮ ಅವರೊಂದಿಗೆ ವಿವಾಹ. ೧೯೩೯ - ರಾಜಶೇಖರನ ಜನನ. ಮೂರು ಮಕ್ಕಳ ತಾಯಿಯಾಗಿ ೧೯೪೨ ರಲ್ಲಿ ಪಾರ್ವತಮ್ಮ ಅವರ ಮರಣ. ೧೯೪೪ ಕೊಟಬಾಗಿಯ ಸೌ. ಗೌರಾದೇವಿ ಅವರೊಂದಿಗೆ ವಿವಾಹ

೧. ೧೯೩೯ರಿಂದ ಮೂರು ವರ್ಷ ಅರೆಕಾಲಿಕ ಅಧ್ಯಾಪಕರೆಂದು ಧಾರವಾಡದ ಕರ್ನಾಟಕ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ

೨. ೧೯೪೩ ರಿಂದ ೧೯೬೬ ರವರೆಗೆ ಬೆಳಗಾವಿಯ ಲಿಂಗರಾಜ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕ

ಸೇವೆ ೩. ೧೯೬೬ ರಿಂದ ೧೯೭೧ ಧಾರವಾಡದ ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಪೀಠದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕ.

೪. ೧೯೭೧ - ೭೯ ಯು.ಜಿ.ಸಿ. ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕ

೧೯೭೨ - ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನೆಯ ಪರಾಮರ್ಶೆಗೆ ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕ್ಯಾಡಮಿಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿ

೧೯೮೪ - ಭವ್ಯಮಾನವಕ್ಕೆ ರಾಜ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕ್ಯಾಡಮಿಯ ವಿಶೇಷ ಬಹುಮಾನ

ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪುರಸ್ಕಾರ - ಪರಾಮರ್ಶೆಗೆ ಪಂಪ ಪ್ರಶಸ್ತಿ

ರಾಜ್ಯದ ಹಲವು ಮರಮಾನ್ಯಗಳಿಂದ ಸನ್ಮಾನ

೧೯೮೬ - 'ಗೌರವ' ಅಭಿನಂದನ ಗ್ರಂಥ ಸಮರ್ಪಣೆ - ಗದುಗಿನ ಜಗದ್ಗುರು ತೋಟದಾರ್ಯ ಮಠದಿಂದ

ಹೆಚ್ಚಿನ ಓದಿಗಾಗಿ

ಪರಾಮರ್ಶೆಯ ವಿಮರ್ಶೆ : ಸಂ. ಡಾ. ಎಸ್.ಎಂ. ವೃಷಭೇಂದ್ರಸ್ವಾಮಿ, ಡಾ. ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಕಂಬಾರ

ಗೌರವ : ಸಂ. ಡಾ. ಬಿ.ವಿ. ಶಿರೂರ

ಭವ್ಯಮಾನವ : ಕಾವ್ಯದರ್ಶನ : ಸಂ. ಡಾ. ಗುರುಲಿಂಗ ಕಾಪನೆ

ಡಾ. ಎಸ್.ಜಿ. ಘಿವಾರಿ

ಪೊ. ಅಣ್ಣಪ್ಪ ಮಟ್ಟಿಕಲ್ಲೆ

## ಕನ್ನಡ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ವಿಶ್ವಪ್ರಜ್ಞೆಯಾಗಿಸುವತ್ತ

ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷಗಳ ಸುದೀರ್ಘ ಮತ್ತು ಉಜ್ವಲ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಕರ್ನಾಟಕದ ಆಧುನಿಕ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಏಕೀಕರಣ ಒಂದು ಐತಿಹಾಸಿಕವೂ ಮತ್ತು ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣವೂ ಆದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಘಟನೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮತ್ತೊಂದು ಮಹತ್ವದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಘಟನೆ. ಕರ್ನಾಟಕದ ಇತರೆ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳು ಕೇವಲ ಕೆಲವು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಪರಿಮಿತಗೊಂಡಿದ್ದರೆ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಅಖಂಡ ಕರ್ನಾಟಕ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಕನ್ನಡಿಗ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ನೆಲೆಸಿರುವ ಎಲ್ಲ ದೇಶ ಮತ್ತು ವಿದೇಶಗಳನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ನಮ್ಮ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ದಾರಿ ಮತ್ತು ಗುರಿ ಎರಡೂ ವಿಭಿನ್ನವೂ ಮತ್ತು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಪೂರ್ಣವೂ ಆಗಿವೆ.

ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಕನ್ನಡ ನಾಡು, ನುಡಿ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಜನಜೀವನದ ಸರ್ವಮುಖಗಳ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಅಂತರಂಗ ಮತ್ತು ಬಹಿರಂಗ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಕುರಿತು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವ, ಸಂಶೋಧಿಸುವ ಮತ್ತು ಅದರ ಅಧ್ಯಯನದ ಫಲಿತಗಳನ್ನು ಜಗತ್ತಿನಾದ್ಯಂತ ಪ್ರಸಾರ ಮಾಡಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಬಗೆಗಿನ ಅರಿವನ್ನು ಜನಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತರಿಸುವ ಹಾಗೂ ಅನಂತಮುಖಿಯಾದ ವಿಶ್ವಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕನ್ನಡಜ್ಞಾನವನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಿ ಅದು ಕನ್ನಡಿಗರೆಲ್ಲರಿಗೆ ದಕ್ಕುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಮೂಲಭೂತ ಆಶಯದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿ ಸ್ಥಾಪಿತಗೊಂಡಿದೆ. ಬೋಧನೆಗಿಂತ ಸಂಶೋಧನೆ, ಸೃಷ್ಟಿಗಿಂತ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ದೃಷ್ಟಿ, ಶಿಥಿಲ ವಿವರಣೆಗಿಂತ ಅತುಳ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಅನನ್ಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ. ನಾಡಿನ ಕೋಟಿ ಕೋಟಿ ಶ್ರೀಸಾಮಾನ್ಯರ ವಿವಿಧ ಪ್ರತಿಭಾಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳ ಸದೃಶಕೆಯ ಮೂಲಕ ಅವರ ಅಂತಃಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸುವ, ವಿಕಸಿಸುವ ಶ್ರದ್ಧಾನ್ವಿತ ಕಾಯಕ ಇದರ ದಾರಿಯಾಗಿದೆ.

ಕನ್ನಡ ನಾಡನ್ನು ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ನೋಡು, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯವನ್ನು ನೋಡಿದಲ್ಲದೆ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಯಾತ್ರೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗದು, ಸಾರ್ಥಕವಾಗದು ಎಂಬಂತೆ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಮತ್ತು ರೂಪುಗೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಮಹಾ ಸಂಸ್ಥೆ ಇದು. ಕನ್ನಡಪ್ರಜ್ಞೆ ತನ್ನ ಸತ್ವ ಮತ್ತು ಸತ್ವದೊಡನೆ ವಿಶ್ವಪ್ರಜ್ಞೆಯಾಗಿ ಅರಳಿ ನಳನಳಿಸಬೇಕು; ವಿಶ್ವಪ್ರಜ್ಞೆ ಕನ್ನಡ ದೇಶೀ ಪ್ರಜ್ಞೆಯೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಪ್ರವಹಿಸಿ, ಸಮನ್ವಯಗೊಂಡು, ಸಂಲಗ್ನಗೊಂಡು, ಸಮರಸಗೊಂಡು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಗೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂಬುದೇ ಇದರ ಗುರಿ. ಈ ಗುರಿಯ ಮೂಲಕ ಕನ್ನಡ ಕರ್ನಾಟಕತ್ವದ ಉಸಿರಾಗಿ, ವಿಶ್ವಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಹಸಿರಾಗಿ, ಕನ್ನಡಮಾನವ ವಿಶ್ವಮಾನವನಾಗಿ ಬೆಳೆಯಲು ಸಾಧನ ವಾಗಬೇಕು. ಕನ್ನಡಿಗರೆಲ್ಲರ ಸಾಮೂಹಿಕ ಶ್ರಮ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಭೆಗಳ ಸಮಷ್ಟಿ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಿಂದ ಬೆಳಕಿನ ಈ ಮಹಾಪಥವನ್ನು ಕ್ರಮಿಸುವುದು ನಮ್ಮ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಮಹತ್ತರ ಆಶಯ.

ನಾಗಾಲೋಟದಿಂದ ಕ್ರಮಿಸುತ್ತಿರುವ ಜಗತ್ತಿನ ವ್ಯಾಪಕ ಜ್ಞಾನ, ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ವಿಜ್ಞಾನಗಳ ಶೋಧನೆ ಮತ್ತು ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸತ್ವಪೂರ್ಣವಾಗಿ ದಾಖಲಿಸಿ ಕನ್ನಡ ಓದುಗರ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಅವರಲ್ಲಿ ಪುಸ್ತಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಪ್ರಸರಿಸುವ ವಿಶೇಷ ಹೊಣೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತು ನಮ್ಮ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಪ್ರಸಾರಾಂಗ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದಿದೆ. ಶ್ರವ್ಯ, ದೃಶ್ಯ ಮತ್ತು ವಾಚನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳ ಸಮರ್ಪಕ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ವಿತರಣಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳ ಮೂಲಕ ಇದು ಈ ಗುರಿಯನ್ನು ತಲುಪಲು ಶಕ್ತಿಯಿರಲಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದೆ. ಈಗಾಗಲೇ ೬೦೦ಕ್ಕೂ

ಹೆಚ್ಚು ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಮತ್ತು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಮಯ ಕೃತಿಗಳ ಮೂಲಕ ಕನ್ನಡ ಗ್ರಂಥಲೋಕದ ಅಂತರಂಗ ಮತ್ತು ಬಹಿರಂಗ ಸೌಂದರ್ಯಗಳನ್ನು ಉಜ್ಜಲಿಸಿರುವ ಇದು ತನ್ನ ಮುಂದಿನ ಗುರಿಯ ಕಡೆಗೆ ಆಶಾದಾಯಕವಾಗಿ ಚಲಿಸುತ್ತಿದೆ.

ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯವು ಕನ್ನಡದ ಮಹತ್ವದ ಲೇಖಕರನ್ನು, ಕಲಾವಿದರನ್ನು, ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯೇತರವಾದ ಪ್ರಮುಖ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರಿಗೆ ತಿಳುವಳಿಕೆ ನೀಡಲು ಪ್ರಸಾರೋಪನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸುವ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡು ಅದರಂತೆ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದೆ. ಅತ್ಯಂತ ಸರಳವಾಗಿ ಈ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡುವ ಈ ಉಪನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಪುಸ್ತಕಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಿದೆ. ಈ ಉಪನ್ಯಾಸ ಮಾಲೆ ಮತ್ತು ಅದರ ಉತ್ಪನ್ನಗಳಾದ ಈ ಚಿಕ್ಕ ಹೊತ್ತಿಗೆಗಳು ತುಂಬ ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿವೆ. ಈ ಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಪ್ರೊ. ಎಸ್.ಎಸ್. ಭೂಸನೂರಮಠ ಅವರು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಲೋಕ ಕಂಡ ಶ್ರೇಷ್ಠ ವಿದ್ವಾಂಸರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು. ಅವರು ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ ತಮ್ಮ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಓದು, ಚಿಂತನೆಗಳ ಫಲವನ್ನು ಸಹಸ್ರಾರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಧಾರೆ ಎರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಂತೂ ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಮತ್ತು ವೈದುಷ್ಯಗಳಿಗೆ ಅಪಾರವಾದ ಮನ್ನಣೆಯಿದೆ. ಹಳಗನ್ನಡ ಗ್ರಂಥಗಳ ಸಂಪಾದನೆ, ಅವುಗಳ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಅನುವಾದ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲೂ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಅವರು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಸೃಜನಶೀಲ ಪ್ರತಿಭೆಯ ಉತ್ತುಂಗ ಕೃತಿ “ಭವ್ಯಮಾನವ” ಎಂಬ ಅವರ ಮಹಾಕಾವ್ಯ. ಹಾಗೆಯೇ ಅವರ ಅಪಾರ ಲೋಕಾನುಭವ, ಸಾಹಿತ್ಯಾನುಭವಗಳ ಪ್ರಖರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಶಕ್ತಿಯ ಮತ್ತು ನಿಶಿತ ವಿಮರ್ಶಾಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಫಲ ಅವರ ‘ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನೆಯ ಪರಾಮರ್ಶೆ’. ಹಲವು ಭಾಷೆಗಳ ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನು ಮತ್ತು ಹಲವು ವಿಷಯಗಳ ಪರಿಣತಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದ ಅವರ ಜೀವನ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಈ ಕೃತಿ ಸರಳವಾಗಿ, ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಮುಖ್ಯ ವಿಷಯಗಳು ಬಿಟ್ಟುಹೋದಂತೆ ಈಗಿನ ಪೀಳಿಗೆಗೆ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡುವಲ್ಲಿ ಸಫಲವಾಗಿದೆ. ಮರೆತು ಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಇಂತಹ ಮಹಾವಿದ್ವಾಂಸರ ಮತ್ತು ಲೇಖಕರ ವಿವರವಾದ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಇಂದಿನವರಿಗೆ ಮಾಡಿಕೊಡುವ ಮೂಲಕ ನಮ್ಮ ಪರಂಪರೆಯ ಸಾತತ್ಯವನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಹೊತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಕ್ಕಾಗಿ ಬರೆದುಕೊಟ್ಟಿರುವ ಡಾ. ನೀಲಗಿರಿ ತಳವಾರ ಅವರು ಅಭಿನಂದನೆಗೆ ಅರ್ಹರು.

ಡಾ. ಎಚ್.ಜಿ. ಲಕ್ಷ್ಮಪ್ಪಗೌಡ  
ಕುಲಪತಿಗಳು

ಪ್ರೊ ಎಸ್ ಎಸ್ ಭೂಸನೂರಮಠ

ಶ್ರೀ ಗುರು ಭೂಸನೂರಮಠದ ಸಂಗಮದೇವರು

ಯಾರೋ ಯಾರೋ ಮೈ ಬಂಗಾರದ ಜಂಗಮರಿವರಾರೋ |  
ಸೈನನ ಸದ್ಗುರು ಸಂಗಮದೇವರು ಬಾ ಶಿವನೇ ಬಾರೋ ||

ಗಾಳಿ ಬಿಸಿಲು ಮಳೆ ನೆರಳಿನ ಜೊತೆ ಕೈಕೂಡಿಸಿ ನಡೆದವರೋ  
ಹಸಿಯ ಮಣ್ಣು ಹುಸಿಯಲ್ಲವೆಂದು ಹಸಿರಿಗೆ ಖುಷಿಯಾದವರೋ  
ಆದರೂ ಹೂವೂ ಹಸಿರು ಕಣ್ಣಿನ ಕೊಡುಗೆಗಳೆಂದವರೋ  
ಇರವು ತೋರಿಕೆಯ ಮಧ್ಯೆ ಇರುವ ನಿಜ ಹುಡುಕಲು ಹೋದವರೋ ||

ಅಧೋಲೋಕಗಳ ಕದಾ ತೆರೆದು ಕರಿರಾತ್ರಿಯ ಕರೆದವರೋ  
ಎದುರು ಬದುರಿನಲಿ ಕುಳಿತು ಕತ್ತಲೆಯ ಗುಟ್ಟು ನುಡಿಸಿದವರೋ  
ಕಪ್ಪು ಗುಟ್ಟುಗಳ ಹೆಪ್ಪು ಹಾಕಿ ಕಡೆ ಕಡೆದು ನೋಡಿದವರೋ  
ತೇಲಿ ಬಂದ ಬಳಿ ಕುದುರೆ ಏರಿ ಆಕಾಶಕೆ ನೆಗೆದವರೋ ||

ಹದ್ದಿನ ಕಣ್ಣಿನ ಸರಹದ್ದಿನ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವಾಳಿದವರೋ  
ಸೊನ್ನೆಯ ಸೂರ್ಯನ ಕರಗಿಸಿ ನೆತ್ತಿಯ ಕಣ್ಣಲಿ ಕುಡಿದವರೋ  
ನಂಬಿದ ಮಣ್ಣಿನ ನೆನಪಾದರೆ ಹೊಂಬೆಳಗುತ ಇಳಿದವರೋ  
ಸರಳ ಸತ್ಯಗಳ ಪ್ರತಿಮೆ ಉಪಮೆಗಳ ಉಡಿಯಲಿ ತಂದವರೋ ||

ನಾವೋ ಪ್ರತಿಮೆಗಳ ಅರಿಯದೆ ಕೋಶದ ಶಬ್ದಗಳೆಂದವರೋ  
ಪಶುವಿನ ಮಾಂಸದ ಹಾಡಿ ಹೊಗಳಿ ವೈಭವಿಸುವ ಲೌಕಿಕರೋ  
ನಮಗೆ ಉಂಟು ರಕ್ತಸರು ನಮ್ಮ ಜೊತೆ ಕೂಡಿ ಬದುಕಲಿಕ್ಕೆ  
ನಮ್ಮ ಭವಿಷ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾದಿರುವರು ಬಿಡಿ; ಅದೇ ಬೇರೆಯ ಕಥೆ ||[1]

ಮೇಲಿನ ಕವಿತೆಯನ್ನು ಈ ಗ್ರಂಥದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಮುಖ್ಯವಾದ ಕಾರಣವಿದೆ. ಈ ಕವಿತೆ ಪ್ರೊ. ಎಸ್.ಎಸ್. ಭೂಸನೂರಮಠ ಅವರ ಮಹಾಂತ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಬರೆದ ಸುಂದರ ಮತ್ತು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾದ ಭಾಷ್ಯದಂತಿದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಈ ಪದ್ಯವನ್ನು ಬರೆದ ಡಾ. ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಕಂಬಾರ ಅವರು ಭೂಸನೂರಮಠರ ನೇರ ಮತ್ತು ಆತ್ಮೀಯ ಶಿಷ್ಯರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

**ಪ್ರೊ. ಭೂಸನೂರಮಠ : ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ವಿಶಿಷ್ಟತೆ**

ಗ್ರಂಥಸಂಪಾದನೆ, ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ, ಅನುವಾದ ಮತ್ತು ಸೃಜನಶೀಲ ಬರವಣಿಗೆ ಈ ನಾಲ್ಕು ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರೊ. ಭೂಸನೂರಮಠ ಅವರು ಏಕ ಪ್ರಕಾರವಾದ ಮತ್ತು ಗಣನೀಯವಾದ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ಒಟ್ಟು ಕೃತಿಗಳು ಹದಿನಾಲ್ಕು. ಉಳಿದ ಕೃತಿಗಳ ಮಾತಿರಲಿ; 'ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನೆಯ ಪರಾಮರ್ಶೆ' ಮತ್ತು 'ಭವ್ಯ ಮಾನವ' ಮಹಾಕಾವ್ಯ - ಈ ಎರಡು ಕೃತಿಗಳು ಸಾಕು - ಅವರ ಕ್ರತುಶಕ್ತಿ ಎಂಥ ಅದ್ಭುತವಾದುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಮನಗಾಣಿಸಲು. ಈ ಎರಡೂ ಕೃತಿಗಳು ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ಜಾಗತಿಕ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸಾರುವ ಎರಡು ಮಹಾನ್ ಸ್ಮಾರಕಗಳಂತಿವೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪ್ರೊ. ಭೂಸನೂರಮಠ ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮರೆಯಲಾಗದ ಬಹು ದೊಡ್ಡ ಹೆಸರು. ಆದರೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಬಹುಪಾಲು ಜನರಿಗೆ ಭೂಸನೂರಮಠರ 'ಸಾಮಾನ್ಯ ಪರಿಚಯ'ವೂ ಇಲ್ಲದಿರುವುದು ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದ ದಾರಿದ್ರ್ಯ ಮತ್ತು ದುರಂತವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಪುನಃ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ನಾವು ಭೂಸನೂರಮಠರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ವಿಶಿಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಅವಕಾಶವಿದೆ. ಅದೇನೆಂದರೆ ಅವರ ಸಾಧನೆಯ ಮಾರ್ಗ ನೇರ, ನಿರಾಡಂಬರ ಮತ್ತು ಗುಂಪುಗಾರಿಕೆಯಿಂದ ದೂರ. ಹೀಗಾಗಿ ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯ ಎಷ್ಟೇ ಉದಾತ್ತವಾಗಿದ್ದರೂ - 'ಲೌಕಿಕವಾಗಿ' - ಅವರು ಬರಬೇಕಾದಷ್ಟು ಬೆಳಕಿಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವರು ಅಖಂಡವಾದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಬೆಳಕಿನ ಮಹಾಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಾಳಿದರು - ಆ ಮಾತು ಬೇರೆ.

ಕನ್ನಡದೊಡನೆ ಸಂಸ್ಕೃತ, ಮರಾಠಿ ಮತ್ತು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಅವರು ಆಳವಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಜೊತೆಗೆ ಗಣಿತ ಮತ್ತಿತರ ವಿಜ್ಞಾನದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತೂ ಅವರು ತಕ್ಕಷ್ಟು ವ್ಯಾಸಂಗ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲದೆ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ - ವೈಚಾರಿಕ ವಿಚಾರಧಾರೆಯು

ಬಗೆಗೆ ಅವರು ಪ್ರೀತಿ - ಗೌರವ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ತತ್ವಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ವಿಜ್ಞಾನ ಎರಡೂ ಒಂದು ಆರೋಗ್ಯಪೂರ್ಣವಾದ ಹದದಲ್ಲಿ ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡಿದ್ದವು. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ನಿಜವಾದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅವರೊಬ್ಬ ಪ್ರಕಾಂಡ ಪಂಡಿತರಾಗಿದ್ದರು. ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾದ ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ ಭೂಸನೂರಮಠ ಅವರು ಕೇವಲ ಪಾಂಡಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಎಂದೂ ಬೆಲೆ ಕೊಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಜೀವಕಳೆ ಅಥವಾ ಬೆಲೆ ಬರಬೇಕಾದರೆ ಅದು ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ಮಾನವೀಯತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿರಬೇಕು ಎಂದು ನಂಬಿದ್ದ ಅವರು ಹಾಗೆಯೇ ಬದುಕಿದ್ದರು ಕೂಡ. ಅವರು ತಮ್ಮ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದ ಸದಾಚಾರ, ಸಮಯ ಸದುಪಯೋಗ ಮತ್ತು ಸಮಯ ಪರಿಪಾಲನೆ, ಕಾಯಕ ನಿಷ್ಠೆ, ಸದಾ ಸರ್ವರಿಗೂ ಸುಖ - ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ಬಯಸುವ ಉದಾತ್ತ ಗುಣಗಳಿಂದಾಗಿ ಅವರ ಪಾಂಡಿತ್ಯಕ್ಕೆ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಅರ್ಥ ಬಂದಿತ್ತು. ವರ್ಣ ವರ್ಗ, ಲಿಂಗ ವಯೋಮಾನ ಭೇದ ಮಾಡದೆ ಗುಣವನ್ನು ಗೌರವಿಸುವ ವಿಶಾಲಾಂತಃಕರಣ ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಮತ್ತೊಂದು ಹಿರಿಯ ಗುಣವಾಗಿತ್ತು. ಇವೆಲ್ಲವುಗಳಿಗೆ ಕಿರೀಟಪ್ರಾಯವಾಗಿ ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರಮುಖವಾದ ಅಂಶವೆಂದರೆ - ಸರಳ, ಸಹಜ ಮತ್ತು ನಿರಾಡಂಬರವಾದ ಅವರ ಸ್ವಭಾವ. 'ಪರಾಮರ್ಶೆ', 'ಭವ್ಯಮಾನವ'ಗಳಂತಹ ಅವರ ಮೇರು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಕಂಡವರು ಅವರನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಕಂಡಾಗ 'ಇವರೇನ? ಆ ಭೂಸನೂರಮಠರು?' ಎಂದು ಅವರ ಸರಳತೆಗೆ ಬೆರಗಾಗುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ನಾನು ಹಲವು ಬಾರಿ ಕಂಡಿದ್ದೇನೆ; ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ.

ಅವರ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕೃತಿಗಳಾದ 'ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನೆಯ ಪರಾಮರ್ಶೆ' ಹಾಗೂ 'ಭವ್ಯ ಮಾನವ' ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಸಾಹಿತ್ಯ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಆಗಬೇಕಾದಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದ ಚರ್ಚೆ ಆಗಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ನಾವು ನೋವಿನಿಂದ ಮಾತನಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅವರು ಎಂದೂ ಕೊರಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತೆ ಬೇಡ; ಸತ್ಯ ಇದ್ದರೆ ಅವು ಬದುಕುತ್ತವೆ ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಸಾಯುತ್ತವೆ ಎಂದು ನಿರ್ಲಿಪ್ತವಾಗಿ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿ 'ಕಲ್ಯಾಣಕೂಟ' ಎಂಬುದೊಂದು ಸಂಘಟನೆ ಇದೆ. ಶರಣರ ಜೀವನ - ವಿಚಾರಧಾರೆಯನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡುವುದು ಅದರ ಮುಖ್ಯ ಧ್ಯೇಯ. ಪ್ರೊ. ಎಸ್.ಎಸ್. ಭೂಸನೂರಮಠರು ಅದರ ಕೇಂದ್ರ ವ್ಯಕ್ತಿ - ಶಕ್ತಿ ಆಗಿದ್ದರು. ಸಮಾನ ಮನಸ್ಸಿನ ಸುಮಾರು ಅರವತ್ತು ಸದಸ್ಯರನ್ನುಳ್ಳ ಈ ಸಂಘ ಒಂದು ಅಪರೂಪದ ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು ಇಂದಿಗೂ ಸಹ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದೆ. ಅದೇನೆಂದರೆ - ಪ್ರತಿ ಭಾನುವಾರ ಸಂಜೆ ಏಳು ಗಂಟೆಯಿಂದ ಎಂಟುವರೆವರೆಗೆ ನಡೆಯುವ ವಚನವಾಚನ ಮತ್ತು ವಚನವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ. ಇದು ಪ್ರತಿ ಭಾನುವಾರ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ಸದಸ್ಯರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಸದಸ್ಯರೆಲ್ಲ ಸಾಮೂಹಿಕವಾಗಿ "ಶ್ರೀಗುರು ವಚನುಪದೇಶವನಾಲಿಸಿದಾಗಳಹುದು ನರರಿಗೆ ಮುಕುತಿ".... ಎಂಬ ನಿಜಗುಣ ಶಿವಯೋಗಿಗಳ ತತ್ವಪದವನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅನಂತರ ಅಂದು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ನಡೆಯುವ ಮನೆಯ ಸದಸ್ಯರು ಭೂಸನೂರಮಠರು ಸಂಪಾದಿಸಿದ 'ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಗ್ರಹ'ದಲ್ಲಿನ - ಹಿಂದಿನ ವಾರ ಬೇರೆಯವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿತವಾದ ವಚನದ ನಂತರದ - ವಚನವನ್ನು ಓದುತ್ತಾರೆ. ಓದಿದ ವಚನದ ಮೇಲೆ ಸೇರಿದ ಸದಸ್ಯರೆಲ್ಲ ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಸಂವಾದ ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ. ಸಂದೇಹ ಬಂದಾಗ ಅವುಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸುತ್ತ ಕೊನೆಯದಾಗಿ ಮತ್ತು ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಭೂಸನೂರಮಠ ಅವರು ವಚನದ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಮುಖಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಹಿಳೆಯರು, ಪುರುಷರು, ಇಂಜಿನಿಯರ್, ಡಾಕ್ಟರ್, ಪ್ರೊಫೆಸರ್, ಅಧಿಕಾರಿ, ವ್ಯಾಪಾರಿ ಹೀಗೆ ವಿಭಿನ್ನ ಕ್ಷೇತ್ರದ, ವಿಭಿನ್ನ ಮನೋಧರ್ಮದ ಸದಸ್ಯರ ನಡುವೆ ಭೂಸನೂರಮಠರ ಉಪಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಗೋಷ್ಠಿ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ನಿಜಗುಣರ "ಜ್ಯೋತಿ ಬೆಳಗುತಿದೆ...." ಎಂಬ ತತ್ವ ಪದವನ್ನು ಸಾಮೂಹಿಕವಾಗಿ ಹಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಎರಡು ವರ್ಷ ಭಾಗವಹಿಸಿದ ನನ್ನ ಅನುಭವ ಅವಿಸ್ಮರಣೀಯ. ಭೂಸನೂರಮಠರು - ತೀರ ಅನಿವಾರ್ಯವಾದ ಪ್ರಸಂಗ ಬಿಟರೆ - ಆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಸಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಕೆಲವರಲ್ಲಾದರೂ ಶರಣರ ವಿಚಾರಧಾರೆಯು ರಕ್ತಗತವಾಗಬೇಕು; ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂಬ ತೀವ್ರ ಹಂಬಲ ಅವರಲ್ಲಿತ್ತು. ಈ ವಾರದ ಗೋಷ್ಠಿಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಬಸವಣ್ಣ, ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು, ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ, ಸಿದ್ಧರಾಮಯ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಶರಣರ ಜಯಂತಿಗಳನ್ನು ಅವರು ತಮ್ಮ ಮನೆ

‘ಪರಂಜ್ಯೋತಿ’ಯ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಆಚರಿಸಲು ಅತ್ಯಂತ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಇಳಿವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ನಾನು ಕಂಡಿದ್ದೇನೆ.

ಎತ್ತರದ ಪ್ರದೇಶ ಮತ್ತು ಬಯಲು ಅವರಿಗೆ ಬಲು ಪ್ರಿಯ. ಹೀಗಾಗಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಓದುವುದಕ್ಕೆ, ಮಲಗುವುದಕ್ಕೆ, ಧ್ಯಾನಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮಹಡಿಯನ್ನೇ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಬಯಲಿನ ಹಂಬಲಕ್ಕಾಗಿ ಮುಂಜಾನೆ ಆರರಿಂದ ಎಂಟು ಮತ್ತು ಸಂಜೆ ಆರರಿಂದ ಏಳು – ಹೀಗೆ ಎರಡು ಹೊತ್ತು ನಿಯಮಿತವಾಗಿ ವಾಯುವಿಹಾರ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಧೋ ಧೋ ಎಂದು ಮಳೆ ಸುರಿಯುತ್ತಿದ್ದರೂ ಕೂಡೆಯ ಸಹಾಯದಿಂದ ಬಯಲಲ್ಲಿ ತಿರುಗಾಡಿ ಬಂದರೇ ಅವರಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ. ರಾಗ ತಾಳಗಳ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಸಂಗೀತಜ್ಞಾನ ಅವರಿಗಿತ್ತು. ವಚನ, ತತ್ವಪದಗಳನ್ನಲ್ಲದೆ ತಮ್ಮ ‘ಭವ್ಯ ಮಾನವ’ ಕಾವ್ಯದ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಪೂಜಾ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ವಿರಾಮಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಸುಶ್ರಾವ್ಯವಾಗಿ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ – ವಿಜ್ಞಾನ ತತ್ವಜ್ಞಾನ, ಲೌಕಿಕ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಜೀವನ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಮನ್ವಯಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡು ಪರಿಪೂರ್ಣದೆಡೆಗೆ ಸಾಗಿದ ಅವರ ಜೀವನ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದೆಂದರೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಉದಾತ್ತವಾದ ಸಂಸ್ಕಾರದ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ‘ಚೈತನ್ಯ’ವನ್ನು ದಕ್ಕಿಸಿಕೊಂಡಂತೆ ಎಂದೇ ನನ್ನ ಭಾವನೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು ಕುರಿತ ಅಧ್ಯಯನ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಸ್ತುತ ಮತ್ತು ಆವಶ್ಯಕ.

### ಜೀವನ ಪರಿಚಯ

ಸಂಗಯ್ಯ ಶಿವಮೂರ್ತಿಯ್ಯ ಭೂಸನೂರಮರರು ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆ ರೋಣ ತಾಲೂಕಿನ ನಿಡಗುಂದಿ ಗ್ರಾಮದವರು. ಅವರು ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ದಿನಾಂಕ ೭ - ೧೧ - ೧೯೧೦ ರಂದು. ತಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪಡೆದರು. ಮುಂದಿನ ಓದಿಗಾಗಿ ಅವರು ದೂರದ ಗದಗ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಹೋದರಾದರೂ ಮನೆಯ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಅಗಲಿ ಅವರಿಗೆ ಇರಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ತಿಂಗಳು ಗದಗಿನಲ್ಲಿ ಇದ್ದರೆ ಮೂರು ತಿಂಗಳು ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದೇ ವೇಳೆಗೆ ಅವರಿಗೆ ಸಂಗೀತ ಕಲಿಯುವ ಹುಚ್ಚು ಹತ್ತಿಕೊಂಡು ಶಾಲೆಯಿಂದ ದೂರ ಉಳಿದರು. ಶಾಲೆ ದೂರವಾದರೂ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅಭ್ಯಾಸ ನಿಲ್ಲಲಿಲ್ಲ. ಇಂಗ್ಲಿಷ್, ಸಂಸ್ಕೃತ, ಮರಾಠಿ ಹಾಗೂ ಗಣಿತದ ಅಭ್ಯಾಸ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ದೊರೆಯಿತು.

ಹಿರಿಯರ ಒತ್ತಾಯಕ್ಕೆ ಮಣಿದು ಅವರು ಹದಿನೇಳನೆಯ ವಯಸ್ಸಿಗೆ ಮದುವೆಯಾದರು. ಮಡದಿಯ ಒತ್ತಾಸೆಯಿಂದ ಅವರು ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರೌಢಶಿಕ್ಷಣ ಮುಂದುವರಿಸಿದರು. ಅವರೇ ಹೇಳಿಕೊಂಡಂತೆ ಇದು ಅವರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ತಿರುವು. ಇಲ್ಲಿಂದ ಅವರ ಓದು ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮುಂದುವರಿಯಿತು. ಅವರು ಬಿ.ಎ. ಪದವಿ ವ್ಯಾಸಂಗ ಮಾಡಿದ್ದು ಧಾರವಾಡದ ಕರ್ನಾಟಕ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ. ಈ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಮ್ಮನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಸಮರ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ತಮ್ಮ ಕಾಲೇಜ್ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಕ್ರಮವನ್ನು ಕುರಿತು ಅವರು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವ ಮಾತೊಂದು ಇಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖನೀಯ. “ಇಲ್ಲಿಯೂ ನಾನು ನನ್ನ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡೇ ಅಭ್ಯಾಸ ನಡೆಸಿದೆ. ನಾಟಕ, ಖಂಡಕಾವ್ಯ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಂಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ಕಲಿಸಿದರೂ ಆ ಶಿಕ್ಷಣ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನನ್ನ ತಲೆಯೊಳಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಂಸ್ಕೃತ ವ್ಯಾಕರಣದ ನಿಕಟ ಪರಿಚಯ ನನಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಈ ಎಲ್ಲಾ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ನಾನೇ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಓದಬೇಕು. ಮೂಲ ಪಠ್ಯಗಳ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯಾಗದಿದ್ದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಬರೆದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಟೀಕೆ - ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳನ್ನು ಓದಬೇಕು. ಇದಕ್ಕೂ ಅರ್ಥ ಬಗೆ ಹರಿಯದಿದ್ದರೆ ಅವಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷಾಂತರಗಳನ್ನು ಓದಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಕಾಲೇಜಿನ ಶಿಕ್ಷಣದುದ್ದಕ್ಕೂ ಈ ಸ್ವತಃ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯ ಕ್ರಮವನ್ನು ಛೇದಿಸದೆ ಮುಂದುವರಿಸಿದೆ. ಇದರಿಂದ ನನಗೆ ಲಾಭವಾಯಿತು. ಈ ಛೇದನ ವಿವರಣೆ ಉಳಿದ ವಿಷಯಗಳ ಪಠ್ಯ ಪುಸ್ತಕಗಳಿಗೂ ಹಬ್ಬಿಕೊಂಡಿತು. ಹೀಗೆ ಸ್ವತಂತ್ರ ವಿಚಾರ ಮಾಡುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗೆ ಅದೇ ವರ್ಷ ಕಾಲೇಜಿನ ವಾರ್ಷಿಕ ಸ್ನೇಹ ಸಮ್ಮೇಳನಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸಿದ ಮಹಾ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸಿ.ಆರ್. ರೆಡ್ಡಿ ಅವರಿಂದ ಪ್ರಾಣಕಳೆ ಎರಿತು. ಅವರು ತಮ್ಮ ಅಂದಿನ ಅತಿಥಿ ಭಾಷಣದುದ್ದಕ್ಕೂ Independent thinkingದ ವಿಷಯವನ್ನು ಪುಷ್ಟೀಕರಿಸಿ ಮಾತನಾಡಿದರು. ಅವರು ತಿಳಿಸಿದ Independent thinking ಇಂದಿಗೂ ನನ್ನ ವಿದ್ಯಾಬುದ್ಧಿಯ

ಮಾನಕ್ಕೆ ಬ್ರಹ್ಮ ಸೂತ್ರವಿದ್ದಂತಿದೆ. ಕಲಿಸಿದರೆ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಕಲಿವ ಸ್ವಭಾವ ನನ್ನದಲ್ಲ. ನನ್ನೊಳಗಿನಿಂದಲೇ ನನಗೆ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಮೂಡಬೇಕು. ಇದೇ ನನ್ನ ಶಾಶ್ವತ ವಿಶ್ವಾಸ. ಏಕೈಕ ನಿಷ್ಠೆ ಗೌರ.”[2]

ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಈಗಿರುವಷ್ಟು ಸೌಲಭ್ಯಗಳು ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಧಾರವಾಡದ ಕಡೆಯವರು ಎಂ.ಎ. ಓದಬೇಕೆಂದರೆ ದೂರದ ಕೊಲ್ಲಾಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಭೂಸನೂರಮಠರು ಕೊಲ್ಲಾಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡದ ಮೊದಲನೆಯ ತಲೆ ಮಾರಿನ ಹಿರಿಯ ವಿದ್ವಾಂಸರಾಗಿದ್ದ ಪ್ರೊ. ಕೆ.ಜಿ. ಕುಂದಣಗಾರ ಅವರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಎಂ.ಎ. ವ್ಯಾಸಂಗ ಮಾಡಿದರು. ಆಗ ಪ್ರೊ. ಕುಂದಣಗಾರರು ತಮಗೆ ನೀಡಿದ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವನ್ನು, ತಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಬೀರಿದ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. “ಪ್ರೊ. ಕುಂದಣಗಾರರ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಿಂತ ಅನ್ಯಾದೃಶವಾದ ಅವರ ಸಾತ್ವಿಕ, ಸರಳ, ಉದಾರ, ವಿನಮ್ರ ಜೀವನದ ಪ್ರಬಲವಾದ ಪ್ರಭಾವ ಇಂದಿಗೂ ನನ್ನೊಳಗೆ ಗುನುಗುನಿಸುತ್ತ ನಿನಾದ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಅವರಂಥವರು ಅವರು. ಯಾವಾಗಲೂ ಮೊಗದಲ್ಲಿ ನಗೆ, ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಜೇನು, ಕೈಯಲ್ಲಿ ಉಪಕಾರ – ಇಂಥ ಸಾತ್ವಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ವಂಶ ಇಂದು ಕ್ರಮೇಣ ಕ್ಷಯವಾಗುತ್ತ ನಡೆದಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಕಾಲೇಜಿನ ಕೆಲಸ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ಬರುವಾಗ ನನಗೆ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗುವ ನಾಲ್ಕೈದು ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ನಮ್ಮ ಹಾಸ್ಟೆಲ್‌ಗೆ ಬಂದು; ಆ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ಓದಬೇಕಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಗುರುತು ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟು ತಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಎರಡು ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆಯಾದರೂ ಸಾಯಂಕಾಲ ನಾನು ಅವರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಅವರ ಸಲಹೆ ಪಡೆದು ಬರುತ್ತಿದ್ದೆ.”[3] ಹೀಗೆ ಗುರುಗಳ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ, ಕಠಿಣ ಪರಿಶ್ರಮ ಮತ್ತು ಸ್ವತಂತ್ರ ಮನೋಧರ್ಮಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಅವರು ಒಟ್ಟಾರೆ ತಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಜೀವನವನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಸಾರ್ಥಕವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡರು.

ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ ಧಾರವಾಡದ ಕರ್ನಾಟಕ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಅವರು ವೃತ್ತಿ ಜೀವನವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಮೂರು ವರ್ಷ ಅರೆಕಾಲಿಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ ಅವರು ಅಲ್ಲಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದರು. ತಾಂತ್ರಿಕ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಬಹುಕಾಲ ಮುಂದುವರಿಯಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಮುಂದೆ ಅವರು ಬೆಳಗಾವಿಯ ಲಿಂಗರಾಜ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ ಸೇವೆಗೆ ಸೇರಿಕೊಂಡರು. ಅಲ್ಲಿ ಅವರು ನಿವೃತ್ತರಾಗುವವರೆಗೆ ಇಪ್ಪತ್ತು ಮೂರು ವರ್ಷ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರು. ಈ ವೇಳೆಗಾಗಲೇ ದಕ್ಷ ಅಧ್ಯಾಪಕರೆಂದು, ಶ್ರೇಷ್ಠ ವಿದ್ವಾಂಸರೆಂದು, ಪ್ರಭುದ್ಧ ಚಿಂತಕರೆಂದು ಅವರು ತಮ್ಮ ಅಧ್ಯಾಪನ ಮತ್ತು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಪೂರ್ಣವಾದ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾಗಿದ್ದರು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ನಾಡಿಗೆ ಭೂಸನೂರಮಠರ ವಿದ್ವತ್ತು ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯಾಗಬೇಕು ಎಂಬ ಸದುದ್ದೇಶದಿಂದ ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಅಂದಿನ ಕುಲಪತಿ ಡಾ. ಡಿ.ಸಿ. ಪಾವಟೆ ಅವರು ಭೂಸನೂರಮಠ ಅವರನ್ನು ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರೆಂದು ನೇಮಿಸಿಕೊಂಡರು. ಐದು ವರ್ಷ ಕನ್ನಡ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ನಂತರ ಮತ್ತೆ ಐದು ವರ್ಷಗಳಿಗಾಗಿ ಅವರು ಯುಜಿಸಿ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ ತಮ್ಮ ಅಮೂಲ್ಯ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದರು. ಮೂವತ್ತೂರು ವರ್ಷಗಳ ಸುದೀರ್ಘ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ನಿವೃತ್ತಿಯ ಅನಂತರ ಕೂಡ ಅವರು ಸದಾ ತಮ್ಮನ್ನು ವ್ಯಾಪಕವಾದ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಉದಾತ್ತವಾದ ಚಿಂತನೆಗೆ ಗಂಭೀರವಾದ ಬರವಣಿಗೆಗೆ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಹಲವು ಮೌಲಿಕ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕಣಜವನ್ನು ಸಮೃದ್ಧಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕ್ಯಾಡಮಿ, ಕೇಂದ್ರಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕ್ಯಾಡಮಿಗಳು ಮತ್ತು ಹಲವು ಮರಮಾನ್ಯಗಳು ಅವರಿಗೆ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ನೀಡಿ ಗೌರವಿಸಿವೆ.

### ಸಂಪಾದಿತ ಕೃತಿಗಳು

ಭಕ್ತಿಸುಧಾಸಾರ : ಭೂಸನೂರಮಠರು ಒಟ್ಟು ಹದಿನಾಲ್ಕು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಕೃತಿಗಳ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಅನುಬಂಧದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಇವೆಲ್ಲವೂ ವೀರಶೈವ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕೃತಿಗಳು. ಅವರು ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಮೊದಲ ಕೃತಿ ಘನಮಠ ಶಿವಯೋಗಿಗಳ



‘ಭಕ್ತಿ ಸುಧಾಸಾರ’. ಧಾರವಾಡದ ಮುರುಘಾಮಠದಿಂದ ೧೯೪೫ರಲ್ಲಿ ಈ ಕೃತಿ ಪ್ರಟವಾಗಿದೆ. “ಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಮಾಡಲು ನನ್ನನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿದವರು ಧಾರವಾಡದ ಮುರುಘಾಮಠದ ಪರಮಪೂಜ್ಯ ಮೃತ್ಯುಂಜಯ ಸ್ವಾಮಿಗಳವರು”[4] ಎಂದು ಶ್ರೀಯುತರು ತಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃಷಿಯ ಆರಂಭದ ದಿನಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಥಮ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿಯೇ ಗ್ರಂಥ ಸಂಪಾದನೆಯ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಭೂಸನೂರಮಠರು ಎಷ್ಟು ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಿಂದ ನಿರ್ವಹಿಸಿದರು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ನಿದರ್ಶನ ಗಮನಿಸಬಹುದು. ‘ಭಕ್ತಿ ಸುಧಾಸಾರ’ಕ್ಕೆ ಬರೆದ ವಿವರವಾದ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯಲ್ಲಿ ಕವಿ – ಕಾಲ ನಿರ್ಣಯ ಮಾಡುತ್ತ ಅದುವರೆಗೂ ಘನಮಠದ ಶಿವಯೋಗಿಗಳೇ ‘ಕೃಷಿಜ್ಞಾನ ಪ್ರದೀಪಿಕೆ’ಯ ಕರ್ತೃ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದ ರಾ.ಪಿ.ಜಿ. ಹಳಕಟ್ಟಿ ಮತ್ತು ರಾ.ಆರ್. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಆಧಾರಸಹಿತ ಅಲ್ಲಗಳೆದು ಕುನ್ನಾಳದ ಸಿದ್ಧಾಮಪ್ಪ ಅದರ ಕರ್ತೃ ಎಂದು ಸಾಬೀತು ಪಡಿಸಿದರು. ಭೂಸನೂರಮಠ ಅವರು ಮಂಡಿಸಿದ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ವಿದ್ವಾಂಸರಿಂದ ಮಾನ್ಯವಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ಸಂಶೋಧನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಆರಂಭವಾದ ಅವರ ಗ್ರಂಥ ಸಂಪಾದನ ಕಾರ್ಯ ಮೊದಲ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿಯೇ ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಕಂಡದ್ದು ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಾರ್ಹ.

ಅವರು ಸಂಪಾದಿಸಿ ‘ಪ್ರಭುದೇವರ ಶೂನ್ಯಸಂಪಾದನೆ’ ಹಾಗೂ ‘ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಗ್ರಹ’ ಈ ಎರಡು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾದ ಚರ್ಚೆಗೆ ಎತ್ತಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಜೊತೆಗೆ ಇಂಗ್ಲೀಷಿಗೆ ಭಾಷಾಂತರಿಸಿದ ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನೆಯನ್ನೂ ಕುರಿತು ಒಂದಿಷ್ಟು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು.

**ಪ್ರಭುದೇವರ ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನೆ :** ಪ್ರೊ. ಭೂಸನೂರಮಠರು ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ‘ಪ್ರಭುದೇವರ ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನೆ’ ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವದ ಕೃತಿ. ರಾವೂರ ಶ್ರೀ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಮಠ ಮತ್ತು ಆದವಾನಿಯ ಕಲ್ಲಮಠದ ಅಧಿಪತಿಗಳು ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಲು ಪ್ರೇರಣೆ ನೀಡಿದ್ದಲ್ಲದೆ; ಅವರೇ ಇದರ ಪ್ರಕಾಶಕರೂ ಆದರು. ಅವರ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಮತ್ತು ಈ ಕೃತಿಯ ಸಂಪಾದನಕಾರ್ಯವು ತಮ್ಮ ಮುಂದಿನ ಚಿಂತನ – ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮತ್ತು ಸೃಜನಶೀಲತೆಗಳಿಗೆ ಹೇಗೆ ಕಾರಣೀಭೂತವಾಯಿತು ಎಂಬುದನ್ನು ಭೂಸನೂರಮಠರು ತಮ್ಮ ಆತ್ಮಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ದಾಖಲಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ – “ಇವರ ಮಹೋಪಕಾರವನ್ನು ನಾನೆಂದಿಗೂ ನೆನೆಯಬೇಕು. ನನ್ನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹೊಸ ತಿರುವನ್ನು, ಒಂದು ಪರಿವರ್ತನೆಯನ್ನು ತಂದು ಕೊಟ್ಟಿತು ಈ ಸಲಹೆ. ‘ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನೆಯ ಪರಾಮರ್ಶೆ’ಗೆ ಮೂಲಾಧಾರವಾಯಿತು ಈ ಮಹಾ ಕೃತಿ.”[5]

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಐದು ‘ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನೆ’ಗಳಿವೆ. ಶಿವಗಣಪ್ರಸಾದಿ ಮಹಾದೇವಯ್ಯ (೧೪೨೦), ಗುಮ್ಮಳಾಪುರದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗ (೧೫೦೦), ಗೂಳೂರು ಸಿದ್ಧವೀರಣ್ಣೋಡೆಯ (೧೫೧೦), ಕೆಂಚವೀರಣ್ಣೋಡೆಯ ಮತ್ತು ಹಲಗೆದೇವ – ಇವರು ಐದು ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನೆಗಳ ಐವರು ಕರ್ತೃಗಳು. ಕಾಲದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಶಿವಗಣಪ್ರಸಾದಿಯದೆ ಮೊದಲ ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನೆ. ಮತ್ತು ಮೊದಲ ಮೂರು ಸಂಪಾದನೆಗಳು ಶುದ್ಧ ಮತ್ತು ಸ್ಪಷ್ಟ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿವೆ. ಕೊನೆಯವೆರಡು ಅಪ್ರಬುದ್ಧ ಕೃತಿಗಳು. ಶುದ್ಧವಾದ ಮೂರು ಸಂಪಾದನೆಗಳಲ್ಲಿ ಗೂಳೂರು ಸಿದ್ಧವೀರಣ್ಣೋಡೆಯ ಸಂಪಾದನೆಯನ್ನೇ ತಾವು ಆಯ್ದುಕೊಂಡುದೇಕೆ? ಎಂಬುದರ ಕುರಿತು ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಹೀಗಿದೆ – ಶೂನ್ಯಸಂಪಾದನೆಗಳಲ್ಲಿ ಗೂಳೂರು ಸಿದ್ಧವೀರಣ್ಣೋಡೆಯನ ಸಂಪಾದನೆಯೇ ಉತ್ತಮ ಹಾಗೂ ವಿಶ್ವಾಸಾರ್ಹ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಶಿವಗಣ ಪ್ರಸಾದಿ ಮತ್ತು ಗುಮ್ಮಳಾಪುರದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗರಲ್ಲಿ ಕಂಡ ಹಲವು ದೋಷಗಳನ್ನು ದೂರ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ ಗೂಳೂರು ಸಿದ್ಧವೀರಣ್ಣೋಡೆಯ. ಈತ ಅಜ್ಜನ ಹೆಗಲೇರಿದ ಮೊಮ್ಮಗ. ಅಜ್ಜನಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ದೂರ ನೋಡಿದ್ದಾನೆ. ನೋಡಿರುವುದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ರಚನೆಯಲ್ಲೂ ತನ್ನ ಪರಿಣತಿಯನ್ನು ಸಾಬೀತು ಮಾಡಿ ತೋರಿಸಿದ್ದಾನೆ.[6] ಭೂಸನೂರಮಠರ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ವಿದ್ವಾಂಸರ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಮಾನ್ಯತೆಯಿದೆ. ಈ ಶುದ್ಧ – ಸ್ಪಷ್ಟ ಕೃತಿಯನ್ನು ಪ್ರೊ. ಭೂಸನೂರಮಠ ಅವರು ಕಠಿಣ ಪರಿಶ್ರಮ, ನಿಷ್ಠೆ, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ ಮತ್ತು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿ ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಈ ಸಂಪಾದನ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಈಗ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥಸಂಪಾದನ ಶಾಸ್ತ್ರ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಬೆಳೆದಿದೆ. ಈಗ ನಲವತ್ತು ಐವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಗ್ರಂಥಸಂಪಾದನ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಪರಿಚಯವೂ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಇಂಥ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನೆ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಕೂಡ ಆರೇಳು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದು ಭೂಸನೂರಮಠ ಅವರ ಸಾಹಸ ಮತ್ತು ಸಾರ್ಥಕವಾದ ಪ್ರಯತ್ನವೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು. ಅವರು ಸಂಪಾದಿಸಿದ 'ಪ್ರಭುದೇವರ ಶೂನ್ಯಸಂಪಾದನೆ' ಮೂರು ಮುದ್ರಣಗಳನ್ನು ಕಂಡಿದೆ. ಇದು ಆ ಕೃತಿಯ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟುತನ ಮತ್ತು ಜನಪ್ರಿಯತೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದು ಬೇರೆ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಗಮನಾರ್ಹವಾದ ಮುಖ್ಯ ಸಂಗತಿ ಯೆಂದರೆ - ಭೂಸನೂರಮಠರೂ ಅದನ್ನು ತಿಳಿಸಿರುವಂತೆ - ಈ ಕೃತಿಯ ಸಂಪಾದನ ಕಾರ್ಯದಿಂದಾಗಿ ಅವರಿಗೆ 'ಪರಾಮರ್ಶೆ'ಯನ್ನು ಬರೆಯಲು ಪ್ರೇರಣೆ ದೊರೆತದ್ದು. ಇಲ್ಲವಾದಲ್ಲಿ ಈ ಶತಮಾನದ ಮೇರುಕೃತಿ ಎನಿಸಿಕೊಂಡ ಪರಾಮರ್ಶೆ ಬರಬಹುದಿತ್ತೆ? ಎಂದು ಸಂದೇಹ ಮೂಡುತ್ತದೆ.

ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಗ್ರಹ : ಪ್ರೊ. ಭೂಸನೂರಮಠ ಅವರ ಸಂಪಾದಿತ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ಗಮನಾರ್ಹವಾದ ಕೃತಿ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಗ್ರಹ. ಇದರ ಮೊದಲ ಮುದ್ರಣ ಬಂದದ್ದು ೧೯೬೫ರಲ್ಲಿ. ಆಗಿನ ಮೈಸೂರು ಸರ್ಕಾರದ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಇಲಾಖೆ ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ವಚನಕಾರನ ವಚನಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ರೂಢಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಇದೆ. ಮತ್ತು ಇದು ಅಷ್ಟೇನು ಕಷ್ಟದ ಕೆಲಸವೂ ಅಲ್ಲ. ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದ ಶರಣರ ಸಮಗ್ರ ಸಂದೇಶವನ್ನು ತನ್ನ ಉಡಿಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿರುವ ಶೂನ್ಯಸಂಪಾದನೆಯಂತಹ ಅಭೂತಪೂರ್ವವಾದ ಕೃತಿಯನ್ನು, ಜೊತೆಗೆ ಹಲವಾರು ವೀರಶೈವ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಶರಣರ ಜೀವನ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಆಳವಾಗಿ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದ ಭೂಸನೂರಮಠ ಅವರಿಗೆ ಒಬ್ಬ ವಚನಕಾರನ ವಚನಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹಲವು ಶರಣರ ವಚನಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವುದೇ ಪ್ರಿಯವಾಗಿ ಕಂಡಿರಬೇಕು - ನಿಜವಾದ ಕುಸ್ತಿಪಟು ತನಗೆ ಸಮಬಲನಾದ ಎದುರಾಳಿಯನ್ನೇ ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ. ಇದು ತುಂಬ ಕಷ್ಟದ ಕೆಲಸವಾದರೂ; ಶರಣರ ಸಮಗ್ರ ವಿಚಾರಧಾರೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಡಬಹುದಾದ ಮುಖ್ಯ ವಚನಗಳನ್ನು ಒಂದೆಡೆ ಸೇರಿಸಿದ ಸಾಹಸದ ಸಂತೋಷ ಇಲ್ಲಿದೆ. ಆದ್ಯ ವಚನಕಾರನಾದ ಜೇಡರದಾಸಿಯನ್ನು ನಿಂದ ಮೊದಲುಗೊಂಡು ಹದಿನೇಳನೆಯ ಶತಮಾನದ ಷಣ್ಮುಖ ಸ್ವಾಮಿಯವರೆಗೆ ಅಂದರೆ ಬಸವಯುಗ ಮತ್ತು ಬಸವೋತ್ತರ ಯುಗದ ಒಟ್ಟು ವಚನಕಾರರಲ್ಲಿ ಅರವತ್ತಾರು ಜನ ವಚನಕಾರರ ೨೧೩೯ ವಚನಗಳನ್ನು ಆಯ್ದು ಸಂಪಾದಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸಾವಿರಕ್ಕೂ ಮಿಗಿಲಾಗಿರುವ ಬಸವಣ್ಣನ ವಚನಗಳಿಂದ ಕೇವಲ ೨೧೬ ವಚನಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಬಸವಣ್ಣನವರ ವಚನಗಳ ಸತ್ವವನ್ನು ಬಲ್ಲ ಯಾರಿಗಾದರೂ ಈ ಆಯ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ಕಷ್ಟಕರ ಎಂದು ಒತ್ತಿ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಸಾಗರದಂತಿರುವ ಎಲ್ಲ ಶರಣರ ವಚನಗಳನ್ನು ಓದುವುದೇ ಕಷ್ಟದ ಕೆಲಸ. ಅವುಗಳನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಇನ್ನೂ ಕಷ್ಟದ ಕೆಲಸ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಮತ್ತೂ ಕಷ್ಟದ ಕೆಲಸ. ಈ ಎಲ್ಲ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಸಹಿಸಿ ಭೂಸನೂರಮಠ ಅವರು 'ವಚನಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಗ್ರಹ'ದ ಸಾಹಸದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಪೂರೈಸಿದ್ದಾರೆ. ಕಾಲೇಜಿನ ಪಾಠ ಪ್ರವಚನಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಈ ಕೆಲಸ ಆಗು ಮಾಡಿರುವುದು ಮತ್ತೆ ಆಶ್ಚರ್ಯದ ಸಂಗತಿ! ಹಗಲು ರಾತ್ರಿಯೆನ್ನದೆ, ಹಬ್ಬ ಹುಣ್ಣಿಮೆ ಯೆನ್ನದೆ, ರಜಾದಿನವೆನ್ನದೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ವಚನಗಳ ತಾಡೋಲೆಯ ಕಟ್ಟುಗಳಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿತ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ತಾವು ಮತ್ತು ತಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ಈ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿನಿಂದ ಕೊನೆಯವರೆಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಆಸಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ದುಡಿದ ಡಾ. ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಕಂಬಾರ ಮೊದಲಾದವರು ಮುಳುಗಿ ಹೋಗಿದ್ದ ದಿನಗಳನ್ನು ಹಲವು ಬಾರಿ ನನ್ನೊಂದಿಗೆ ಅವರು ನೆನಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವಚನಕಾರರ ಗ್ರಂಥಗಳು, ಅವುಗಳಿಂದ ಆಯ್ದ ವಚನಗಳು, ೨೧ ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಆ ವಚನಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಲು ಮಾಡಿದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ - ಹೀಗೆ ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಅವರ ಬರಹದ ಕೋಣೆ ಒಂದು ಕಾರ್ಖಾನೆಯಂತಾಗಿತ್ತು ಎನ್ನುತ್ತ ಉಟ ನಿಡ್ಡೆಯ ಕೆಲವೇ ಗಂಟೆಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಹಗಲು - ರಾತ್ರಿಯ ಬಹುಪಾಲು ವೇಳೆಯನ್ನು ತಾವು ಮತ್ತು ಡಾ. ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಕಂಬಾರರು ಈ ಕಾರ್ಖಾನೆಯಲ್ಲಿ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಸಾರ್ಥಕತೆಯ ದನಿಯಲ್ಲಿ ನೆನಪಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ವಚನಗಳ ಆಯ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ಭೂಸನೂರಮಠರು ದೈತ್ಯರಂತೆ ದುಡಿದರೆ; ಅವುಗಳನ್ನು ಸಂಯೋಜಿಸುವಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆ, ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಮತ್ತು ಜೀವಕಳೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ 'ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನ' ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆರು ಸ್ಥಲಗಳಲ್ಲಿ, ನೂರೊಂದು ಸ್ಥಲಗಳಲ್ಲಿ ವಚನಗಳನ್ನು

ಜೋಡಿಸುವ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಶ್ರೀಯುತರು ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು ಸ್ಥಲಗಳಲ್ಲಿ ವಚನಗಳನ್ನು ಸಂಯೋಜಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಭಕ್ತಿ - ಜ್ಞಾನ - ಕ್ರಿಯಾ ಸಮನ್ವಿತವಾದ, ಲೌಕಿಕ - ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸಮನ್ವಿತವಾದ ಶರಣರ ತತ್ವಜ್ಞಾನವನ್ನು ಈ ಸಂಯೋಜನೆಯ ಮೂಲ ಸೂತ್ರವನ್ನಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಶೂನ್ಯದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮ ಪಂಚಭೂತ ಪ್ರಕೃತಿ, ಜೀವಾತ್ಮರ ಉದಯ, ಈ ಜೀವಾತ್ಮ ವಿಶ್ವಚೈತನ್ಯದಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗುವವರೆಗಿನ ಅವನ ದೈವೀಯಾತ್ರೆಯ ಅಖಂಡ - ಭೂಮ ಕಲ್ಪನೆಯು ಈ ಸಂಯೋಜನ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಸು ಹೊಕ್ಕಾಗಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇದು ಭೂಸನೂರಮಠ ಅವರ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪ್ರತಿಭೆಗೆ ಹಿಡಿದ ಕನ್ನಡಿಯೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಸೃಷ್ಟಿಯ ನಿರ್ಮಾಣ, ಮಾನವ ಜನ್ಮ, ಸುತ್ತ ಮುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಪಂಚ, ಮಾಯೆ, ಭಕ್ತಿ - ಪೂಜೆ - ಪ್ರಸಾದ - ಕಾಯಕ - ದಾಸೋಹ - ಶಿವಯೋಗ - ಲಿಂಗಾಂಗ ಸಾಮರಸ್ಯ - ಬಯಲು - ಶರಣರ ವಿಚಾರಧಾರೆಯಲ್ಲಿನ ಈ ಮುಖ್ಯ ವಿಷಯಗಳ ತಿಳಿವಳಿಕೆಗೆ ಪೂರಕವಾಗುವಂತಹ ೧೨೦ ಪುಟಗಳ ಸುದೀರ್ಘವಾದ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯು ಈ ಸಂಗ್ರಹದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿದೆ. ಮೌಲಿಕವಾದ ಇಲ್ಲಿನ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷ ತೂಕ ಮತ್ತು ಕಳೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿವೆ. ಸಂಗ್ರಹದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ವಚನಕಾರರ ಅಂಕಿತ, ಆಯ್ದುಕೊಂಡ ವಚನಗಳು ಸಂಖ್ಯೆ ಹಾಗೂ ವಚನಗಳ ವರ್ಣನಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲ ಮಾಡಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ “ಪ್ರೊ ಭೂಸನೂರಮಠ ಅವರು ವಚನಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಗ್ರಹದ ಸಂಪಾದಕತ್ವವನ್ನು ಶ್ರದ್ಧಾಸಕ್ತಿಗಳಿಂದ ನೆರವೇರಿಸಿ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಸರ್ವಾಂಗ ಸುಂದರವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. ವಚನಸಾಹಿತ್ಯ ರತ್ನಾಕರವನ್ನು ಮಥಿಸಿ ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಅಮೃತದ ಸವಿಯೂಟವನ್ನು ಉಣಬಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆ ರತ್ನಾಕರದೊಳಗಿನ ಅಮೂಲ್ಯ ರತ್ನಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿ ತೆಗೆದು ಜಾಣ್ಮೆಯಿಂದ ಜೋಡಿಸಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದೇವಿಗೆ ಅಲಂಕರಣ ಮಣಿಹಾರವನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ವಚನಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಹಸ್ತರಾಗಿರುವ ಪ್ರೊ. ಭೂಸನೂರಮಠ ಅವರ ಈ ಕಾರ್ಯವು ಅಭಿನಂದನೀಯವಾಗಿದೆ.[7] ಎಂಬ ಕೆ.ಎಸ್. ಧರಣೇಂದ್ರಯ್ಯ ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸಮಗ್ರತೆಯನ್ನೊಳಗೊಂಡು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ಇದು ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಮಾದರಿ ಕೃತಿಯಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

[1]ರಚನೆ : ಡಾ. ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಕಂಬಾರ, ಗೌರವ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಈ ಪದ್ಯ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದೆ.

[2]ಡಾ. ಬಿ.ವಿ. ಶಿರೂರ - ‘ಗೌರವ’ ಪು - ೩೧-೩೨

[3]ಡಾ. ಬಿ.ವಿ. ಶಿರೂರ - ‘ಗೌರವ’ ಪು - ೩೫-೩೬

[4]ಡಾ. ಬಿ.ವಿ. ಶಿರೂರ - ‘ಗೌರವ’ ಪು - ೪೬

[5]ಡಾ. ಬಿ.ವಿ. ಶಿರೂರ - ‘ಗೌರವ’ ಪು - ೪೬

[6]ಅದೇ ಪು - ೧೧೧

[7]ಕೆ. ಎಸ್. ಧರಣೇಂದ್ರಯ್ಯ, ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಗ್ರಹದ ಮುನ್ನುಡಿ

ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನೆ (ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷಾಂತರ) : ಪ್ರೊ. ಭೂಸನೂರಮಠ ಅವರಿಗೆ ಕನ್ನಡದಂತೆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಗತಿ ಇತ್ತು. ಅವರು ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನಲ್ಲಿ ಸಂಭಾಷಣೆ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅವರ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡವರಿಗೆ ಅವರು ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಾಪಕರೆಂದು ಅನಿಸುತ್ತಿರಲೇ ಇಲ್ಲ. ಅಷ್ಟು ಉತ್ತಮ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನ್ನು ಅರಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಲ್ಲಿ ಪಾವಟೆ ಅವರು ಕುಲಪತಿಯಾಗಿದ್ದಾಗ ಆರಂಭವಾಗಿದ್ದ ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನೆಯ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷಾಂತರ ಯೋಜನೆಯು ಬಾಲಗ್ರಹಕ್ಕೊಳಗಾಗಿ ನಿಷ್ಕ್ರಿಯವಾಗಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭೂಸನೂರಮಠ ಅವರು ಈ ಯೋಜನೆಗೆ ನೇಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟರು. ಅವರ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ಹಿಡಿದ ಕೆಲಸವನ್ನು ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಮಾಡುವ ಛಲ ಮತ್ತು ಅವರ ಬಹುಶ್ರುತ ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನು ಬಲ್ಲ ಮಾನ್ಯ ಪಾವಟೆಯವರು ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಭೂಸನೂರಮಠರನ್ನು ಆ ಯೋಜನೆಯ ಕರ್ಣಧಾರತ್ವ ವಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ನೇಮಕ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನ ಉತ್ಸಾಹಿ - ಮೇಧಾವಿ ವಿದ್ವಾಂಸರಾಗಿದ್ದ ಪ್ರೊ. ಮೆನೆಯಿಸ್‌ರವರ ಜೊತೆಗೂಡಿ ಭೂಸನೂರಮಠರು ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನೆಯ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷಾಂತರದ ಎರಡು, ಮೂರು ಮತ್ತು ಒಂಭತ್ತನೆಯ ಸಂಪುಟಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದರು. ಈ ಯೋಜನೆಯು ಸಂಪೂರ್ಣ ಸ್ಥಗಿತಗೊಂಡಂತಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭೂಸನೂರಮಠರು ಅದಕ್ಕೆ ಕಾಯಕಲ್ಪವಾಗಿ ಬಂದರು. ಈ ಯೋಜನೆಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯೊಂದಿಗೆ ಬೆವರು ಸುರಿಸಿ ದುಡಿದರು. ಭೂಸನೂರಮಠರು ದುಡಿಮೆ, ಸಹಕಾರ, ಮಾರ್ಗದರ್ಶನಗಳನ್ನು ಪ್ರೊ. ಮೆನೆಯಿಸ್ (Prof. Armando Meneses) ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಸ್ಮರಿಸಿ ಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. “We must express our thanks to Prof. S.S. Bhusanurmah, former preofessor of veerashaiva literature and philosophy, Dept. of Kannada, who was for many years incharge of the suny sampadane scheme, and as such, was responsible for bringing out the previous volumes. Most of the work of this present volume, too, was done under his guidance”[1] ಪ್ರೊ. ಮೆನೆಯಿಸ್ ಅವರ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಭೂಸನೂರಮಠ ಅವರ ಕಾರ್ಯ ಕ್ಷಮತೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಯಾವುದೇ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರ ಕೃತಿ ರಚನೆ ಸುಲಭ. ಆದರೆ ಒಂದು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯ ಕೃತಿಯನ್ನು ಮತ್ತೊಂದು ಭಾಷೆಗೆ ಸಜೀವವಾಗಿ ಭಾಷಾಂತರಿಸುವುದು ತುಂಬ ಕಷ್ಟದ ಕೆಲಸ. ಅದರಲ್ಲೂ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಪ್ರಧಾನವಾದ ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನೆಯಂತಹ ಗಂಭೀರ ಕೃತಿಯನ್ನು ಅನುವಾದಿಸುವುದು ಪರಮ ಕಷ್ಟದ ಕೆಲಸ. ಆದರೆ - “ಉಭಯ ಪಂಡಿತರ ಅಪಾರ ಪಾಂಡಿತ್ಯ, ಕವಿತ್ವ ಮತ್ತು ಭಾಷಾ ಪ್ರಭುತ್ವದ ಪ್ರಯೋಜನ ಪಡೆದು ಭಾಷಾಂತರ ಕಾರ್ಯ ಸುಗಮವಾಗಿ ಪೂರ್ಣಗೊಂಡಿತು. ಭಾಷಾಂತರ ಸಂಪುಟಗಳು ಸೃಜನಶೀಲವೂ ಪಾಂಡಿತ್ಯಪೂರ್ಣವೂ ಆಗಿ ಹೊರಬಂದವು. ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನೆಯ ಮೂಲ ಆಕಾರ ಕೆಡದಿರಲು, ಅದರ ಸೊಂಪು ಇಮ್ಮಡಿಗೊಳ್ಳಲು ಪ್ರೊ. ಭೂಸನೂರಮಠ ಅವರು ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಭಾಷಾಂತರ ಯೋಜನೆಯ ಯಶಸ್ಸಿನ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರೊ. ಭೂಸನೂರಮಠರಿಗೆ ಸಿಂಹಪಾಲು ಸಲ್ಲತಕ್ಕದ್ದು.[2] ಎನ್ನುವ ಡಾ. ಸಿ.ಆರ್. ಯರವಿನ ತೆಲಿಮಠ ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ.

ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನೆಯ ಪರಾಮರ್ಶೆ

ಜಾಗತಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ಅಪರೂಪದ ಕೃತಿ ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನೆ. ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಚದುರಿಹೋಗಿದ್ದ ಶರಣರ ತತ್ವಜ್ಞಾನವನ್ನು ಒಂದು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾದ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೊಂದಿಸಿ ಅದಕ್ಕೊಂದು ಅಖಂಡ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಕೃತಿ ಇದಾಗಿದೆ. ಈ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಉಪಲಬ್ಧವಿದ್ದ ಹಲವು ತಾಡವೊಲೆಯ ಪ್ರತಿಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ೧೯೫೮ ರಲ್ಲಿ ಭೂಸನೂರಮಠ ಅವರು ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದರು. ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನೆಯು ಒಳಗೊಂಡ ತತ್ವ ಅತ್ಯಂತ ಗಹನ ಮತ್ತು ಗಂಭೀರ. ಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಅದರ ತಿರುಳು ತಲುಪುವುದು ತೀರ ಕಷ್ಟಕರ. ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಆ ಕೃತಿ ಸಂಪಾದಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೇ ಮನಗಂಡ ಅವರು ಅದಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವೊಂದನ್ನು ಬರೆವ ಸಂಕಲ್ಪ ಮಾಡಿದರು. ಮುಂದೆ ಹಲವು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಅತ್ಯಂತ ಪರಿಶ್ರಮ ವಹಿಸಿ ಅದನ್ನು ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ಗೆ ಭಾಷಾಂತರಿಸುವ ಯೋಜನೆಯ ಸೂತ್ರಧಾರರೂ, ಅವರಾದರು. ಹೀಗೆ ಹತ್ತಾರು ವರ್ಷ ಅವರು ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನೆಯ ‘ಹುಚ್ಚಿನಲ್ಲಿ’

ಮುಳುಗಿದರು. ಆ ಸುದೀರ್ಘ ತಪಸ್ಸಿನ ಫಲವಾಗಿಯೇ ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನೆಯ ಪರಾಮರ್ಶೆ ಎಂಬ ಸಾವಿರ ಪುಟಗಳ ಬೃಹತ್ ಕೃತಿ ಮೂಡಿಬಂದಿತು.

ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನೆಯ ಪರಾಮರ್ಶೆ ಪ್ರಕಟವಾದದ್ದು ೧೯೬೯ರಲ್ಲಿ ಈ ವೇಳೆಗಾಗಲೇ ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಡಾ. ಎಚ್. ತಿಪ್ಪೇರುದ್ರಸ್ವಾಮಿಯವರ 'ಶೂನ್ಯತತ್ವ ವಿಕಾಸ ಮತ್ತು ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನೆ' ಹಾಗೂ ಡಾ. ಎಂ. ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿಯವರ 'ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನೆಯನ್ನು ಕುರಿತು' ಎಂಬ ಕೃತಿಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗಿದ್ದವು. ಅವುಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಮತ್ತು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಈ ಕೃತಿ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ. ಗೂಳೂರ ಸಿದ್ಧವೀರಣ್ಣೆಯರ ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಇರುವಂತೆ ಪರಾಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಇಷ್ಟತ್ತೊಂದು ಗತಿಗಳಿವೆ. ಪರಾಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿಯ ಗತಿಯ ವಿವರಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸಬಹುದು.

೧. ಇಂದಿನ ನಾಳೆ : ಇಡೀ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಈ ಗತಿ ಭದ್ರವಾದ ಬುನಾದಿಯಂತಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಇಂದಿನ ಮಾನವನ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತ ಅವುಗಳ ಮಿತಿಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ; ಶಾಂತಿ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನ ಎಷ್ಟು ಅಗತ್ಯ ಎಂಬುದನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದರರ್ಥ ಪರಾಮರ್ಶೆ ವಿಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ವಿಮುಖವಾಗಿದೆ ಎಂದಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕೇವಲ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪ್ರಗತಿಯ ಭರದಲ್ಲಿ 'ವೇಗದ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿ ಎತ್ತಲೋ ಧಾವಿಸುತ್ತಿರುವ ಮಾನವ ಕ್ಷಣಕಾಲ ನಿಲ್ಲಬೇಕು. ಜೀವನದ ಅರ್ಥವೇನು? ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಪರಮಾರ್ಥವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ಬಗೆ ಯಾವುದು? ಎಂದು ವಿಚಾರ ಮಾಡಬೇಕು... ಜ್ಞಾನ, ಶಕ್ತಿ, ಯೌವನ, ಧನ, ಕೀರ್ತಿ ಈ ಯಾವುದೇ ರೂಪದ ಸಂಪತ್ತು ಎಷ್ಟೇ ಇರಲಿ ಬುದ್ಧಿ ಉನ್ನತವಾಗಬಾರದು... ಯುಗ ಧರ್ಮದ ಕೋಟಿಯನ್ನು ಕೆಡವಬೇಕು ಮುಚ್ಚಿದ ದಿಕ್ಕುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತೆರೆಯಬೇಕು. ಭೂತಕಾಲದ ಮಹಾದ್ವಾರವನ್ನು ತೆಗೆದು ಅಲ್ಲಿ ಅನುಭವ - ಜ್ಞಾನ - ಜೀವನ ಕೌಶಲ - ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆ ಇದ್ದರೆ ಅವನ್ನೆಲ್ಲ ಸ್ವಾಗತಿಸಬೇಕು; ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು.... ಭೂತ ವರ್ತಮಾನ ದಂತೆ ಭವಿಷ್ಯದ ಮಹಾಕಾಶವನ್ನೂ ನೋಡಬೇಕು. ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ನಡೆಯಬೇಕು. ಮಾನವನ ಪರಮಾಭ್ಯುದಯಕ್ಕೆ ಯಾವುದೂ, ಎಲ್ಲಿಯೂ, ಯಾವ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಅಡ್ಡಿಯಾಗಬಾರದು'[3] ಹೀಗೆ ಪೂರ್ಣ ದೃಷ್ಟಿಯೊಡನೆ ಮೂಲಭೂತವಾದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮತ್ತು ಧೋರಣೆಗಳನ್ನು ಪರಾಮರ್ಶೆಕಾರರು ಒಡ್ಡಿ; ಏನೇನೋ ಅರಿಯಲು ಹೊರಟ ಮಾನವನನ್ನು ಕ್ಷಣಕಾಲ ನಿಲ್ಲಿಸಿ; ತನ್ನ ತಾನರಿಯುವಂತೆ ತಡೆದಿದ್ದಾರೆ ಇಲ್ಲಿ.

೨. ಹಗಲು ಕತ್ತಲೆ : ಪ್ರಾಣಿ ಸಸ್ಯ ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯನ ಹಗಲು ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ; ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿಯೇ ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಹಗಲು ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೆ ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಪಾತಳಿಯ ಹಗಲು ಕತ್ತಲು ಬೇರೆ. ಅಂತೂ ಈ ಹಗಲು ಕತ್ತಲೆ ಅಂದರೆ ಅರಿವು ಸಾಪೇಕ್ಷ ಸ್ವರೂಪದ್ದು. ಕೇವಲ ಇಂದ್ರಿಯಾತ್ಮಕ ದೃಷ್ಟಿಯುಳ್ಳ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಹಗಲು ಕತ್ತಲೆಗು ಮತ್ತು ಅರಿಮೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯುಳ್ಳ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಹಗಲು ಕತ್ತಲೆಗೆ ಮತ್ತೆ ವ್ಯತ್ಯಾಸ. ಇಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರಿಯಾತ್ಮಕವಾದ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಮಿತಿ ಇರುವುದನ್ನು ಪರಾಮರ್ಶೆಕಾರರು ಸೂಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ವ್ಯಕ್ತಿ ಯಾವುದನ್ನು ಹಗಲೆಂದು ಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೋ ಅದು ಹಗಲಾಗಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಹಗಲಾಗಿದ್ದರೂ ಹಗಲಿನ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಅದಾಗಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ತಾನು ಕಂಡದ್ದೆ, ತಾನು ಉಂಡದ್ದೆ, ತಾನು ತಿಳಿದದ್ದೇ ಸರಿಯೆಂದು ಮನುಷ್ಯ ಬೀಗುವುದು ಹೆಚ್ಚು. ಇದನ್ನೆ ಲೇಖಕರು ಹಗಲು ಕತ್ತಲೆ ಎಂದು ಕರೆದಿರುವುದು. ಇಂದ್ರಿಯಾತ್ಮಕ ದೃಷ್ಟಿ ಇದ್ದರೂ ಕಾಗೆ, ಗೂಬೆ, ಬೆಕ್ಕು ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯ ಇವರಲ್ಲಿ ಹಗಲು ಕತ್ತಲೆ ವಿಚಿತ್ರ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು; 'ನಿನ್ನಂತೆ ಎಲ್ಲರನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸು' ಎಂದು ನಂಬಿದ ಏಸು, ನಿಜಗುಣರ ಭಾವನಾತ್ಮಕ ನೆಲೆಯ ಹಗಲು ಕತ್ತಲೆಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಮಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಹಗಲಿನ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಅಂದರೆ ಸ್ವಯಂಪೂರ್ಣ ಅರಿವಿನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ನಿಜಗುಣರು ಕೊಡುವ ರಾಜಾಸ್ಥಾನದ ನರ್ತಕಿಯ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ವಿವರಿಸಿ; ರಂಗಸ್ಥಳದ ಬಳಿ ಬೆಳಗುವ ದೀಪ ಇಡೀ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಕಾರಣೀಭೂತವೋ ಹಾಗೆ ಇಡೀ ಪ್ರಪಂಚದ ರಂಗಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಈ 'ಅರಿವುದೀಪ' ಮೂಲಕಾರಣ ಎಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದು ನಿಜವಾದ ಹಗಲಿನ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ. ಈ ದೃಷ್ಟಿ ಕುರುಡಾಗಿದ್ದರೆ 'ಹಗಲು ಕತ್ತಲೆ' ಎಂಬುದು ಲೇಖಕರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

೩. ಜಾಗರದಾಚೆ ಜಾಗರ : ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮನುಷ್ಯ ಅಹಂಭಾವಿಯಾದ ಜೀವಾತ್ಮ, ಅವನು ತನ್ನ ಅಹಂಭಾವ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸುವುದೇ ಹೆಚ್ಚು. 'ಈ ಆತ್ಮನ ಚಿತ್ - ಚೈತನ್ಯ ಅಂದರೆ ಅರಿವಿನ ಚೈತನ್ಯದಿಂದಲೇ ಅಹಂಭಾವಕ್ಕೆ ಅಂಕುರಿಸುವ ಗುಣವಿದೆ.' ಹೀಗಾದಾಗ್ಯೂ ದೇಹ - ಕರಣ - ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ ಸೀಮಿತವಾದ ಅಹಂಭಾವವನ್ನು ಆಮೂಲಾಗ್ರವಾಗಿ ಬಯಲು ಮಾಡಿ ಒಳಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಅಖಂಡವಾದ ಆತ್ಮ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವಾಗುತ್ತದೆ. ಅರಿವಿನ ಬೆಳಗಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಜ್ಞಲಿಸುವ ಇದು ಪರಮಾತ್ಮನ ಅಂಶ. ಈ ಪರಮಾತ್ಮವೇ ಜಾಗರದಾಚೆಯ ಜಾಗರ ಎಂದು ಪ್ರಪಂಚದ ಹಲವು ಅನುಭಾವಿಗಳ ದರ್ಶನದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ.

೪. ಏನಿದೆ ಅಲ್ಲಿ : ಈ ಗತಿಯು ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾಗಿರುವ ಮುಖ್ಯ ತತ್ವವನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ. 'ಅಹಂ' 'ನಾನು ಯಾರು' ಪರಾ ಮತ್ತು ಅಪರಾವಿದ್ಯೆಯ ಸ್ವರೂಪ ಹಾಗೂ ಶೂನ್ಯತತ್ವದ ಸುದೀರ್ಘವಾದ ವಿವೇಚನೆ ಇಲ್ಲಿದೆ. ಉಪನಿಷತ್ತು, ಭಗವದ್ಗೀತೆ, ಸಿದ್ಧಾಂತ ಶಿಖಾಮಣಿ; ಆಲ್ಲಮಪ್ರಭು ಹಾಗೂ ಹಾಗೂ ಇತರ ಶರಣರ ವಚನಗಳು, ನಿಜಗುಣ ಶಿವಯೋಗಿಗಳ ಹಾಡು - ಇವುಗಳ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಮೇಲಿನ ವಿಷಯಗಳ ತಾತ್ವಿಕ ಚಿಂತನೆಯ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

೫. ಒಂದು ಎರಡು : ಹಿಂದಿನ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಬೀಜಾರೋಪಣಗೊಂಡ ಶೂನ್ಯ ತತ್ವದ ವಿವೇಚನೆ ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಚಿತ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಪಡೆದು ಚಿಗುರೊಡೆದಿದೆ. "ಶೂನ್ಯ ಒಂದು ಅದ್ವಯ. ಅದರಿಂದ ಬಣ್ಣ ಬೆಡಗು ಪಡೆದ ಸೃಷ್ಟಿವಿಲಾಸ ಎರಡು; ಹಲವು.... ನವಿಲಿನ ತತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ನವಿಲಿನ ಆಕಾರ, ಬಣ್ಣ ಬೆಡಗುಗಳೆಲ್ಲ ಹುದುಗಿರುವಂತೆ ಅಮೂರ್ತ ಚೈತನ್ಯವೆನಿಸುವ ಶೂನ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವದ ಅನಂತ ವೈಭವ ಹುದುಗಿಕೊಂಡಿದೆ. ಆ ಚಿತ್ ಚೈತನ್ಯ ಪ್ರಕಾಶದಲ್ಲಿ ದೇಹ - ಕರಣ - ಇಂದ್ರಿಯಗಳೂ, ಮನೆ - ಮಠಗಳು, ದೇಶ - ಕೋಶಗಳು ರೂಪತಾಳಿ ಬೆಳಗುತ್ತಿವೆ. ಕೊನೆಗೆ ಅವುಗಳೆಲ್ಲ ಆ ಪ್ರಕಾಶದಲ್ಲಿಯೇ ಲಯ ಹೊಂದುತ್ತವೆ"[4] ಹೀಗೆ ಒಂದು ಎರಡಾಗುವ, ಎರಡು ಒಂದಾಗುವ ಶೂನ್ಯದ ಲೀಲಾವಿಲಾಸವನ್ನು ಶರಣರ ವಚನಗಳ ನಿರ್ದರ್ಶನಗಳಿಂದ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಇದು ಜೀವಾತ್ಮದ ಮೂಲಸ್ಥಲವನ್ನು ಅರಿಯುವ ಮಂಥನಕ್ರಿಯೆ. ಶೂನ್ಯವೆಂದರೆ ಖಾಲಿ ಅಲ್ಲ. ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡ ಒಂದು ಅಖಂಡ ಚೈತನ್ಯವೆಂಬ ವಿಚಾರವನ್ನು ಮನವರಿಕೆಯಾಗುವಂತೆ ಇಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಲಾಗಿದೆ.

೬. ಎಚ್ಚರಿಸಿದ ಗುರು ತಂದೆ : ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ "ಪಿಂಡಸ್ಥಲ (ಮಾನವಸ್ಥಲ) ಪಿಂಡಜ್ಞಾನ ಸ್ಥಲ, ಸಂಸಾರ ಹೇಯ ಸ್ಥಲ, ಮಾಯ ವಿಡಂಬನ ಸ್ಥಲ ಮತ್ತು ಗುರುಕರುಣಸ್ಥಲ - ಇವುಗಳ ವಿವರಣೆ ಬಂದಿದೆ. "ಆಯಿತ್ತೆ ಉದಯ ಮಾನ ಹೋಯಿತ್ತೆ ಅಸ್ತಮಾನ" ಎಂಬ ಪ್ರಭುವಿನ ವಚನದಿಂದ ಈ ಗತಿ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ವಚನವನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತ ಪ್ರೊ. ಭೂಸನೂರಮಠ ಅವರು ಮಾನವನು ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವುದೇಕೆ? ಸಾಯುವುದೇಕೆ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವಚನಗಳ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಕೊಡುತ್ತ ಪಿಂಡಸ್ಥಲ, ಪಿಂಡಜ್ಞಾನ ಸ್ಥಲ ಇತ್ಯಾದಿ ಪಂಚಸ್ಥಲಗಳ ವಿವರಣೆ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ"[5] ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪ್ರಭುದೇವರ ವಚನಗಳ ಜೊತೆಗೆ 'ಲಿಂಗಲೀಲಾವಿಲಾಸ ಚಾರಿತ್ರ', 'ಪ್ರಭುದೇವರ ವಚನಗಳು', ಅಲ್ಲಮನ ವಚನಚಂದ್ರಿಕೆ ಮೊದಲಾದ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ಪ್ರಭುವಿನ ವಚನಗಳನ್ನೂ ಅಲ್ಲದೆ ಹಲವು ಸಂಸ್ಕೃತ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಈ ಗತಿಯನ್ನು ಸಾದ್ಯಂತವಾಗಿ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ.

೭. ಬೆಳಗಿದ್ದು ಪೂಜೆ : ಶಿವಾಪೇಕ್ಷೆಯುಳ್ಳ ಜೀವಾತ್ಮನು ಶ್ರೀಗುರುವಿನ ಕರುಣೆಯಿಂದ ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನೆಯ ಮಹಾಮಣಿಹಕ್ಕೆ ಮುಖ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಸಾಧನ ಮಾರ್ಗದ ವಿವಿಧ ಹಂತಗಳನ್ನೆ ವೀರಶೈವ ಶರಣರು ಷಟ್ ಸ್ಥಲ ಎಂದು ಕರೆದಿರುವರು. ಈ ಗತಿಯಲ್ಲಿ "ವೀರಶೈವ ದರ್ಶನದ ಸಾರ ಸಾರಾಯದ ಭಕ್ತ ಮಹೇಶ ಪ್ರಸಾದ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗ ಶರಣ ಮತ್ತು ಐಕ್ಯ ಎಂಬ ಷಟ್ ಸ್ಥಲಗಳ ವಿವೇಚನೆಯಿದೆ. ಭಕ್ತಿ ಜ್ಞಾನ ವೈರಾಗ್ಯ ಮತ್ತು ಯೋಗಗಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸಮನ್ವಯಗೊಳಿಸುವ ಒಂದು ಸಮಷ್ಟಿ ದರ್ಶನವು ಷಟ್ಸ್ಥಲಗಳಲ್ಲಿ ಮೈವೆತ್ತು ನಿಂತಿವೆ. ಸ್ಥಲದಿಂದ ಸ್ಥಲಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಪ್ರಜ್ಞಾವಿಕಾಸದ ಅನುಭಾವಲೋಕದ ಅವ್ಯಕ್ತ ಸೀಮೆಯದು. ಈ ಅತೀಂದ್ರಿಯ ಲೋಕದ ದಿವ್ಯಯಾತ್ರೆಗೆ ಓದುಗರನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಆತ್ಮೀಯತೆಯಿಂದ ಸಲುಗೆಯಿಂದ ಕೈಹಿಡಿದು ನಡೆಸಿ ಕೃತಾರ್ಥರಾಗಿದ್ದಾರೆ ಪರಾಮರ್ಶಕಾರರು. ನನಗೆ ತಿಳಿದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಷಟ್ ಸ್ಥಲಗಳ ವಿವೇಚನೆ ಇಷ್ಟು ಉಜ್ವಲವಾಗಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಮೈವೆತ್ತಿಲ್ಲ."[6] ಈ ಜ್ಞಾನ ಕೇವಲ

ಪಾಂಡತ್ಯದಿಂದ ಸಿದ್ಧಿಸಿದ್ದಲ್ಲ; ಸಿದ್ಧಿಸುವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಭೂಸನೂರಮಠರು ಸ್ವತಃ ಎಲ್ಲ ಸಂಕಲ್ಪ - ಸಿದ್ಧತೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಜೀವನವನ್ನು ಇದರ ಅನುಸಂಧಾನಕ್ಕಾಗಿ ಸಮರ್ಪಿಸಿ ಕೊಂಡಿದ್ದರೆಂಬುದು ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಾರ್ಹವಾದ ವಿಷಯ.

೮. ಸುಳಿದಾಡುವ ಲಿಂಗ : ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿತವಾಗಿರುವ ಜಂಗಮ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಅಥವಾ ಷಟ್ಸ್ಥಲ ಸಿದ್ಧಾಂತದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಶರಣಸ್ಥಲವನ್ನು ಹೀಗೆ ಸುಳಿದಾಡುವ ಲಿಂಗವೆಂದು ವರ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ. 'ಜಂಗಮಕ್ಕೆರೆದರೆ ಸ್ಥಾವರ ನೆನೆಯಿತ್ತು' ಎಂಬ ವಚನದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಶೀರ್ಷಿಕೆ ಅತ್ಯಂತ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀ ಅರವಿಂದರ 'The Life Divine' ಗ್ರಂಥದ ಭಾಗ ಮತ್ತು ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣನವರ ಎರಡು ವಚನಗಳನ್ನು ಈ ಗತಿಯ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಉದ್ಧರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಗತಿಯ ಪೂರ್ವಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಶರಣ ಅಥವಾ ಜಂಗಮ ಸ್ಥಲದ ಸ್ವರೂಪ, ಹಿರಿಮೆ ಗರಿಮೆಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಶರಣಸ್ಥಲಕ್ಕೆರುವ ಸಾಧನೆಯ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸಾಧಕನು ಎದುರಿಸುವ ಎಡರು, ತೊಡರು, ದ್ವಂದ್ವ, ಕ್ಷೋಭೆ ಮೊದಲಾದ ವಿವರಗಳು ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಮಾರಿಸ್ ಮ್ಯಾಟರ್ ಲಿಂಕ್, ಸರ್ ಆರ್ಥರ್ ಎಡಿಂಗ್ ಟನ್ ಮೊದಲಾದ ದಾರ್ಶನಿಕರ ಮತ್ತು ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳ ವಿಚಾರಧಾರೆಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದೆ.

೯. ಅನಿಮಿಷ ನೋಟ : ಈ ಗತಿಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುವಿನ ಪೂರ್ವಾಪರದ ಶರಣಜೀವನದ ಪರಾಮರ್ಶೆಯಿದೆ, ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುವಿನ ಜನನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಹರಿಹರ ಹೇಳುವ ಶಾಪದ ಕಾರಣವನ್ನು ಶೂನ್ಯಸಂಪಾದನೆಕಾರರು ಅಲ್ಲಗಳೆದು ಅಲ್ಲಮನ ಜನನ ಅವತಾರವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಭೂಸನೂರಮಠರು ಇನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ಪ್ರಭು ಸ್ವರೂಪವು ಶರಣ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಸಕ್ರಮವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಜೊತೆಗೆ ಗುರುಶಿಷ್ಯರಾದ ಅನಿಮಿಷಯ್ಯ ಹಾಗೂ ಪ್ರಭುದೇವರಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಗುರುಶಿಷ್ಯಭಾವದ ಬೆಡಗನ್ನು ಹೃದಯಸ್ಪರ್ಶಿಯಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ಕೃಷಿಕಾಯಕದ ಶರಣ ಗೊಗ್ಗಯ್ಯನ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಜ್ಞಾನಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಸಿ; ಆತನಲ್ಲಿ ಅದ್ವೈತಭಕ್ತಿ ಬೆಳೆಯುವಂತೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿದ ಪರಿಯನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿ ಮನನೀಯವಾಗಿ ಪರಾಮರ್ಶಿಸಲಾಗಿದೆ.

೧೦. ಕೂಡಲಿಲ್ಲ ಅಗಲಲಿಲ್ಲ : ಈ ಗತಿಯಲ್ಲಿ ಶೂನ್ಯಸಂಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಮುಕ್ತಾಯಕ್ಕಗಳ ಸಂಪಾದನೆಯ ಪರಾಮರ್ಶೆ ಬಂದಿದೆ. ಅಜಗಣ್ಣನು ಗುಪ್ತಭಕ್ತಿಯೂ ಮಾರ್ಗದ ಮಹಾನ್ ಸಾಧಕ, ಅವನು ಮುಕ್ತಾಯಕ್ಕನಿಗೆ ಸಹೋದರನೂ ಅದಕ್ಕೂ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಗುರುವೂ ಆಗಿದ್ದನು. ಅಜಗಣ್ಣ ಲಿಂಗೈಕ್ಯನಾದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಪ್ರಭುವು ಪ್ರಲಾಪಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಮುಕ್ತಾಯಕ್ಕನಿಗೆ ಅಜಗಣ್ಣ ಇದ್ದ ಎಲ್ಲಿ? ಹೋದ ಎಲ್ಲಿಗೆ? ಎನ್ನುತ್ತ ಕೂಡಲೂ, ಅಗಲಲೂ ಬಾರದ ಅಖಂಡವಾದ ಪರವಸ್ತುವಿನ ಮತ್ತು ಅದರಿಂದ ಮೂಡಿದ ಜೀವಾತ್ಮದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ವಿವರಿಸಿದ್ದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಪರಾಮರ್ಶಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅಜಗಣ್ಣ ಮುಕ್ತಾಯಕ್ಕ ಮತ್ತು ಪ್ರಭುದೇವ ಈ ಮೂವರ ಮಹೋನ್ನತ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಪರಿಸ್ಪೃಟವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಲಾಗಿದೆ.

೧೧. ಒಳಗೆ ಯೋಗ ಹೊರಗೆ ಯೋಗ : ಮುಕ್ತಾಯಕ್ಕಗಳ ಪ್ರಲಾಪವನ್ನು ಕಣಕಿ ಅವಳಲ್ಲಿರುವ ಮಹಾನುಭಾವವನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸಿ, ಐಕ್ಯಸ್ಥಲದ ಪರಿಯನ್ನು ಅರಿವುಗತ ಮಾಡಿ ತೋರಿಸಿ ಪ್ರಭುದೇವ ಸೊನ್ನಲಾಪುರಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಕೆರೆ ಬಾವಿ ತೋಡಿಸುವ, ಗುಡಿ ಕಟ್ಟುವ ಲೋಕಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ನಿರತವಾಗಿದ್ದ ಮತ್ತು ಹಠಯೋಗ, ಲಯಯೋಗಗಳಂತಹ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಯೋಗಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದ ಸಿದ್ಧರಾಮನನ್ನು ಈ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಮುಕ್ತಗೊಳಿಸಿ ಕಲ್ಯಾಣದ ಶರಣರು ಸಾಧಿಸಿದ ಶಿವಯೋಗದ ಕಡೆಗೆ, ಸಹಜಯೋಗದ ಕಡೆಗೆ ಕರೆತರಲು ಪ್ರಭುದೇವರು ಅವನೊಂದಿಗೆ ನಡೆಸಿದ ಸಂವಾದದ ವಿವರಗಳನ್ನು ಈ ಗತಿಯಲ್ಲಿ ಪರಾಮರ್ಶಿಸಲಾಗಿದೆ. ಶರಣರ ಸಾಧನೆಯ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಕೊರತೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಅವರನ್ನು ಪರಿಪೂರ್ಣದಡೆಗೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುವ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುವಿನ ಧೀರೋದಾತ್ತವಾದ ಭವ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಉಜ್ವಲವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಲಾಗಿದೆ.

೧೨. ಕರಸ್ಥಲದ ಪರಬ್ರಹ್ಮ : ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನೆಯಲ್ಲಿಯೂ "ಬಸವೇಶ ಚೆನ್ನ ಬಸವೇಶಂಗನುಗ್ರಹ ಮಾಡಿದ ಸಂಪಾದನೆ"ಯಲ್ಲಿಯೂ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಪರಾಮರ್ಶಿಸಿದ ಈ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಭೂಸನೂರಮಠರು 'ಕರಸ್ಥಲದ ಪರಬ್ರಹ್ಮ' ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಶರಣ

ಸಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲಿ ಮುಮುಕ್ಷುವಿನ ಸಾಧನೆಯ ಮೂಲ ಆಸರೆಯೇ ಇಷ್ಟಲಿಂಗ. ಇದನ್ನೇ ಪರಾಮರ್ಶೆಕಾರರು ಕರಸ್ಥಲದ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಎಂದು ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣನು ಬಸವಣ್ಣನಿಂದ ಇಷ್ಟಲಿಂಗೋಪದೇಶವನ್ನು ಪಡೆದ, ಬಸವಣ್ಣನು ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣನಿಂದ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಸ್ಥಲವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡ ಮತ್ತು ಲಿಂಗಾಂಗ ಸಾಮರಸ್ಯದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಹಂಬಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಬಸವಣ್ಣನ ಅನುಭಾವ ಜೀವನದ ವಿಚಾರದ ಚರ್ಚೆಯು ಎಂದಿನ ಹಾಗೆ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಬಂದಿದೆ. ಆದರೆ ಪುರಾಣ ಮತ್ತು ಪವಾಡಗಳ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ವಾಸ್ತವದ ನೆಲೆಯಿಂದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಮಂಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಗುರು ಶಿಷ್ಯ ಸಂಬಂಧ, ಇಷ್ಟಲಿಂಗ, ದೀಕ್ಷೆ, ಉಪಾಸನೆ, ಯೋಗ - ಇವುಗಳ ವಿವರಣೆಯಲ್ಲೂ ಭೂಸನೂರಮರರು ವಾಸ್ತವಿಕತೆ ಮತ್ತು ವೈಜ್ಞಾನಿಕತೆಗಳ ಪಾತಳಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ನಡೆಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ.

೧೩. ಮಹಾಮನೆ : ಪ್ರಭುದೇವರು ಸಿದ್ಧರಾಮಯ್ಯನನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಬಸವಣ್ಣನ ಮಹಾಮನೆಗೆ ಬಂದ ಚಿತ್ರದೊಂದಿಗೆ ಈ ಗತಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣದ ವೈಭವ; ಅಲ್ಲಿ ಬಸವಣ್ಣ ಕಟ್ಟಿದ ಮಹಾಮನೆ; ಅಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಶರಣರ ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ವಿವರಗಳು ಇಲ್ಲಿವೆ. ಜೊತೆಗೆ ಭಕ್ತ, ಲಿಂಗ, ಜಂಗಮ - ಇವುಗಳ ತಾತ್ವಿಕ ನೆಲೆಯನ್ನು ವಿವೇಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮತ್ತು ಬಸವಣ್ಣ, ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣ, ಹಡಪದ ಅಪ್ಪಣ್ಣ, ಸೊಡ್ಡಳ ಬಾಚರಸ, ಕಿನ್ನರಿ ಬೊಮ್ಮಣ್ಣ, ಮಡಿವಾಳ ಮಾಚಯ್ಯ - ಮೊದಲಾದ ಶರಣರ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಮಾಡಿಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

೧೪. ಪ್ರಸನ್ನ ಪ್ರಸಾದ : ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನೆಯಲ್ಲಿಯ ಮರುಳ ಶಂಕರ ದೇವರ ಸಂಪಾದನೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಸನ್ನ ಪ್ರಸಾದ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಮರುಳ ಶಂಕರದೇವ ಈ ಗತಿಯ ಕೇಂದ್ರಚೇತನ. ಇವನೊಬ್ಬ ಗುಪ್ತಭಕ್ತ, ಮಹಾಪ್ರಸಾದಿ. ಬಸವಣ್ಣನದು ಆಡಂಬರದ ಭಕ್ತಿಯಾದರೆ ಮರುಳ ಶಂಕರನದು ನಿರಾಡಂಬರವಾದ ಗುಪ್ತಭಕ್ತಿ. ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಬಸವಣ್ಣನ ಮಹಾಮನೆಯ 'ಪ್ರಸಾದ ಕುಂಡದ' ಬಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸವಾಗಿದ್ದು; ಶರಣರ ಒಕ್ಕು ಮಿಕ್ಕ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಸೇವಿಸಿ ಪ್ರಸಾದಿಯೇ ಆಗಿದ್ದನಾದರೂ ಬಸವಾದಿ ಶರಣರಿಗಾಗಿ ಕಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುವನ್ನು ಬಸವಣ್ಣ ಭಕ್ತಿಯ ಆಡಂಬರದಲ್ಲಿ ಬರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ; ಲೋಕದ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಮರುಳನಂತಿದ್ದ ಈ ಶಂಕರದೇವನನ್ನು ಪ್ರಭುದೇವರೇ ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಗುಪ್ತಭಕ್ತಿ ಪ್ರಸಾದಿಯ ನಿಲವು ಕಂಡು ಪ್ರಭುದೇವರು ಬೆರಗಾಗುತ್ತಾರೆ. "ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಮಾಣಿಕ್ಯ, ಹೂಳಿರ್ದ ನಿಧಾನ" ಎಂದು ಪ್ರಭು ಮರುಳ ಶಂಕರದೇವನನ್ನು ಕೊಂಡಾಡಿ; ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆದ ಶರಣರಿಗೂ ಅವನ ಮಹಾತ್ಮೆಯನ್ನು ಸಾರುವ ಪ್ರಸಂಗ ಇಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗೊಂಡಿದೆ.

೧೫. ಶರಣರ ಗೋಷ್ಠಿ : ಪ್ರಭುದೇವರು ಬಸವಣ್ಣ, ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣ ಮಡಿವಾಳ ಮಾಚಯ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಶರಣರೊಡನೆ ಅನುಭಾವ ಗೋಷ್ಠಿಯನ್ನು ನಡೆಸಿದ ಪ್ರಸಂಗಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿ ಇಡಿಯಾಗಿ ಶರಣರ ಗೋಷ್ಠಿ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಪ್ರಭು ಮತ್ತು ಬಸವಣ್ಣನವರ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಗೊಳಗಾದ ಆದಿ ಅನಾದಿಯ ಸಮಸ್ಯೆ ಅಥವಾ ಭಕ್ತ - ಜಂಗಮ ತತ್ವದಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಮೊದಲು ಯಾವುದು ಅನಂತರ ಎಂಬ ಜಿಜ್ಞಾಸೆ, ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣನಿಗೆ ಪ್ರಭುದೇವರು ಪ್ರಾಣಲಿಂಗ - ಸಾಮರಸ್ಯದ ರಹಸ್ಯ ಬೋಧನೆ, ಮಡಿವಾಳಯ್ಯನ ಸಾಧನೆಯ ಪರಿಕ್ಷೆ - ಈ ವಿಷಯಗಳ ವಿವೇಚನೆಯಿದೆ. ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ಬಸವಣ್ಣ, ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣ, ಮಡಿವಾಳ ಮಾಚಿದೇವರುಗಳ ಸ್ವಾನುಭಾವದ ಅಗಲ - ಆಳ - ಔನ್ನತ್ಯಗಳನ್ನು ಉಜ್ವಲವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಲಾಗಿದೆ.

೧೬. ಕಣ್ಣು ಕಂಡ ಲಿಂಗಪೂಜೆ : ಈ ಗತಿಯಲ್ಲಿ ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನೆಯಲ್ಲಿಯ ಸಿದ್ಧರಾಮಯ್ಯನ ದೀಕ್ಷಾಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಪರಾಮರ್ಶಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇಷ್ಟಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮಗ್ಗೆಯ ಮಾಯಿದೇವರ ಶತಕತ್ರಯದ ಪದ್ಯಭಾಗ ಹಾಗೂ ನಿಜಗುಣರ ಪದ್ಯವೊಂದನ್ನು ಈ ಗತಿಯ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಸಿದ್ಧರಾಮಯ್ಯನ ದೀಕ್ಷಾ ಪ್ರಸಂಗ ಇಷ್ಟಲಿಂಗೋಪದೇಶದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಮೋಳಿಗೆಯ ಮಾರಯ್ಯ, ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯ, ಮೆರೆಮಿಂಡದೇವ, ಉರಿಲಿಂಗ ಪೆದ್ದಿ ಮಂಚಣ್ಣ, ಡಕ್ಕೆಯ ಬೊಮ್ಮಣ್ಣ, ಅಮುಗದೇವಯ್ಯ, ಶಿವನಾಗಮಯ್ಯ, ತೆಲುಗು ಬೊಮ್ಮಣ್ಣ ಮೊದಲಾದ ಶರಣರು ನೆರೆದ ಅನುಭಾವ ಗೋಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು - ಸಿದ್ಧರಾಮಯ್ಯನಂತಹ



ಮಹಾನ್ ಸಾಧಕನಿಗೆ ಇಷ್ಟಲಿಂಗೋಪದೇಶದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದೆಯೇ? ಪ್ರಾಣಲಿಂಗದ ಪರಿ ಎಂತು? ಭಾವಲಿಂಗದ ಬಗೆ ಹೇಗೆ? ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಕರುಣಿಸುವ ಗುರುವಿನ ಸ್ವರೂಪವೇನು? ಎಂಬಿತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಎತ್ತುತ್ತಾನೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣ ಸಮರ್ಪಕವಾದ ಉತ್ತರ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಒಟ್ಟು ಈ ಸಂವಾದದಿಂದ ವೀರಶೈವ ದರ್ಶನದ ಮುಖ್ಯ ಸೂತ್ರಗಳಾದ ಷಟ್ಸ್ಥಲ, ಅಷ್ಟಾವರಣ, ಪಂಚಾಚಾರಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ.

೧೭. ಸತ್ಯಶುದ್ಧ ಕಾಯಕ : ವೀರಶೈವ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕತೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಸ್ತುತತೆಯನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟ ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾಗಿರುವ ಕಾಯಕತತ್ವ. ಭಕ್ತಿ - ಜ್ಞಾನ - ಕರ್ಮಗಳ ತ್ರಿವೇಣಿ ಸಂಗಮದಂತಿರುವ ಈ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಬಹು ಮಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ ಈ ಗತಿಯಲ್ಲಿ ವಿವೇಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ನುಲಿಯ ಚಂದಯ್ಯ, ಮೋಳಿಗೆಯ ಮಾರಯ್ಯ, ಆಯ್ಯಕ್ಕಿ ಮಾರಯ್ಯ ಇವರ ಕಾಯಕಜೀವನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಹಲವು ಪವಾಡಗಳೇ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿವೆ. ಭೂಸನೂರಮರ ಅವರು ಪವಾಡಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ವೈಭವೀಕರಿಸದೆ ಅವುಗಳ ಹಿಂದಿರುವ ಮುಖ್ಯ ಆಶಯದ ಕಡೆಗೇ ಹೆಚ್ಚು ಒತ್ತು ಕೊಟ್ಟು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡಿರುವರು.

೧೮. ನಿರ್ಭಯದ ನಿಲವು ಚೆಲುವು : ಮಹಾದೇವಿಯಿಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಘಟ್ಟಿವಾಳಯ್ಯ ಇವರ ಭಕ್ತಿ - ಜ್ಞಾನ - ವೈರಾಗ್ಯಮಯವಾದ ಅನುಭಾವ ಜೀವನದ ಔನ್ನತ್ಯವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಪರಾಮರ್ಶಿಸಲಾಗಿದೆ.

೧೯. ಸ್ವಯಮೇವ : ಬಸವಣ್ಣನ ಅನುಭಾವ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಕೆಲಕಾಲ ಇದ್ದು; ಬಸವಾದಿ ಶರಣ ಶರಣೆಯರಿಗೆ ಐಕ್ಯಸ್ಥಲದ ಪರಿಯನ್ನರುಹಿ, ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ತೊರೆದು, ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ದೇಶಾಂತರ ಹೋಗಿ ಪುನಃ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಬರುವ ಅಲ್ಲಮ ಪ್ರಭುವಿನ ಲೀಲಾಮಯ ಪ್ರಸಂಗದೊಡನೆ ಈ ಗತಿ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಬಸವಣ್ಣನ ಅನುಭಾವ ಪಕ್ವಗೊಂಡ ಬಗೆ, ಬಹಿರಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಅವನು ಪ್ರಭುವಿಗಾಗಿ ರಚಿಸಿದ ಶೂನ್ಯಸಂಪಾದನೆ, ಪ್ರಭುದೇವರು ಮಾರು ವೇಷದಲ್ಲಿ ಆರೋಹಣ ಮಾಡುವುದು, ಜಂಗಮರ ಅತ್ಯಪ್ತಿ, ಪ್ರಭು ದೇವರ ಆರೋಗಣೆ, ಬಹಿರಂಗದ ಆರೋಗಣೆಯಿಂದ ತಣಿಯದ ಪ್ರಭುವನ್ನು ಅಂತರಂಗದ - ಆತ್ಮಸಮರ್ಪಣೆಯ ಆರೋಗಣೆಯಿಂದ ಬಸವ ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸುವುದು - ಈ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸೊಗಸಾಗಿ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ.

೨೦. ನಂದರೆ ನಿರಾಳ : ಮರ್ತ್ಯದ ಮಣಿಹವನ್ನು ಪೂರೈಸಿ, ಅಖಂಡ ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಲಿಂಗಾನುಸಂಧಾನ ಮಾಡಿ ಲಿಂಗಾಂಗ ಸಾಮರಸ್ಯದ ಅಥವಾ ಐಕ್ಯಸ್ಥಲದ ನಿಲವನ್ನು ತಲುಪಿದ ಅಲ್ಲಮ ಪ್ರಭು, ಬಸವಣ್ಣ, ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣ, ಹಡಪದ ಅಪ್ಪಣ್ಣ, ಮಡಿವಾಳ ಮಾಚಯ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಕಲ್ಯಾಣದ ಶರಣರ ಅನುಭಾವ ಜೀವನ ಮಂಗಳವಾಗುವ ಪೂರ್ವಭಾವಿ ವಿವರಗಳು ಇಲ್ಲಿವೆ.

೨೧. ಆಡಂಬರವಿದೇನೋ? : ಶಿವಶರಣರು ಕಂಡುಕೊಂಡ ಆತ್ಯಂತಿಕ ಸತ್ಯ - ದರ್ಶನವಾದ 'ಬಯಲು' ಪರಾಮರ್ಶಿತವಾಗಿದೆ. ಈ ಬಯಲನ್ನು ಅಥವಾ ನಿರ್ಬಯಲನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿಕೊಂಡ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ಹಡಪದ ಅಪ್ಪಣ್ಣ ತೋಂಟದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಮೊದಲಾದ ಶರಣರ ವಚನಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ; ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮೂಲವಾಗಿರುವ, ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಇದ್ದೂ ಇಲ್ಲದಂತಿರುವ ಸರ್ವತಂತ್ರ ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ನಿರವಯಲಿನ ಭವ್ಯತೆಯನ್ನು ಮನೋಜ್ಞವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸುತ್ತ ಬಯಲಿನ ಮಹಿಮೆಗೆ ತಮ್ಮನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಮರ್ಪಣ ಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ 'ಶಬ್ದದ ಶರಣು ಶರಣಾರ್ಥಿ, ನಿಶಬ್ದದ ಶರಣು ಶರಣಾರ್ಥಿ....'[7] ಎಂದು ಪ್ರೊ. ಭೂಸನೂರಮರರು ಇಡೀ ಪರಾಮರ್ಶೆಗೆ ಮಂಗಲ ಹಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನೆಯಂತಹ ಗಹನ - ಗಂಭೀರ ಕೃತಿಯ ಮಂಥನ ಅಷ್ಟು ಸುಲಭದ ಕಾರ್ಯವಲ್ಲ. ವೀರಶೈವ ದರ್ಶನ ಕರತಲಾಮಲಕವಾಗದ ಹೊರತು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವ ಕೆಲಸವಲ್ಲ ಇದು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರು ಪಟ್ಟ ಪಾಡನ್ನು ಒಂದೆಡೆ ದಾಖಲಿಸಿದ್ದಾರೆ - 'ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮ - ತತ್ವಗಳ ಸತ್ಯಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಅನೇಕ ಮರಾಠೀಶರನ್ನು, ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ತಜ್ಞರಾದ ಅನುಭವಿಕರನ್ನು ಕೇಳಿದೆ. ಅವರೆಲ್ಲರ ಉತ್ತರ ನನಗೆ ಒಣ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಸುದ್ದಿ, ಷಟ್ಸ್ಥಲದ ಕೋಷ್ಟಕ, ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ತೇಲುವ ಅರ್ಥ ಸಮಾಧಾನವಾಗಲಿಲ್ಲ, ಯಾರ

ಉತ್ತರವೂ ಸಮರ್ಪಕವೆನಿಸಲಿಲ್ಲ. ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಆಳವಾದ ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನು, ಜಗತ್ತಿನ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಧರ್ಮ ತತ್ವಜ್ಞಾನಿಗಳ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ನನಗೆ ಮತ್ತು ಇದಕ್ಕೆ ಸರಿದೋಯೆನಿಸುವ ವಿಜ್ಞಾನದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಓದಿಕೊಂಡಿದ್ದ ನನ್ನೊಳಗೆ ಧರ್ಮಯುದ್ಧ ನಡೆಯಿತು. ವೀರಶೈವದ ಗಂಭೀರವನ್ನು ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಹೋರಾಟ ಇನ್ನೂ ನಿಂತಿಲ್ಲ.’[8] ಪ್ರೊ. ಭೂಸನೂರಮಠ ಅವರ ಬರವಣಿಗೆಯ ಹಿಂದಿರುವ ಪರಿಶ್ರಮ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಗಳಿಗೆ ಈ ಮಾತು ಕನ್ನಡಿ ಹಿಡಿಯುತ್ತದೆ.

[1]. ಡಾ. ಬಿ.ವಿ. ಶಿರೂರ – ‘ಗೌರವ’ ಪು – ೬೨

[2]ಡಾ. ಬಿ.ವಿ. ಶಿರೂರ – ‘ಗೌರವ’ ಪು – ೬೮

[3]ಎಸ್. ಎಸ್. ಭೂಸನೂರಮಠ – ಪರಾಮರ್ಶೆ – ಪು – ೧೨, ೧೩

[4]ಎಸ್. ಎಂ. ವೃಷಭೇಂದ್ರಸ್ವಾಮಿ ಹಾಗೂ ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಕಂಬಾರ, ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನೆ ಪರಾಮರ್ಶೆಯ ವಿಮರ್ಶೆ – ಪು – ೧೨೧ – ೧೨೪ ಡಾ. ಜಿ.ಎಸ್. ಕಾಪಸೆ

[5]ಅದೇ ಪು – ೧೩೦ ಡಾ. ಬಿ.ವಿ. ಮಲ್ಲಾಪುರ

[6]ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನೆ, ಪರಾಮರ್ಶೆಯ ವಿಮರ್ಶೆ. ಡಾ. ವೃಷಭೇಂದ್ರಸ್ವಾಮಿ ಮತ್ತು ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಕಂಬಾರ – ಪು – ೧೪೨, ಡಾ. ಎಂ.ಬಿ. ಕೊಟ್ಟಶೆಟ್ಟಿ ಅವರ ಲೇಖನದಿಂದ.

[7]ಎಸ್.ಎಸ್. ಭೂಸನೂರಮಠ ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನೆ : ಪರಾಮರ್ಶೆ : ಪು –

[8]ಡಾ. ಬಿ.ವಿ. ಶಿರೂರ – ಗೌರವ – ಪು – ೪೮

### ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನೆಯ ಪರಾಮರ್ಶೆ : ಒಂದೆರಡು ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು

ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನೆಯ ಪರಾಮರ್ಶೆ ಪ್ರೊ. ಎಸ್.ಎಸ್. ಭೂಸನೂರಮಠ ಅವರಿಗೆ ೧೯೭೨ನೆ ಸಾಲಿನ ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡಮಿಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟ ಕೃತಿ. ಜೊತೆಗೆ ನಾಡಿನ ಮಹಾನ್ ಮಹಾನ್ ಕವಿ – ದಾರ್ಶನಿಕ – ವಿದ್ವಾಂಸರ ಅಖಂಡವಾದ ಪ್ರೀತಿ – ಗೌರವ – ಆದರಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಕೃತಿ. ಇಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಎರಡು – ಮೂರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು.

೧. “.....ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸೌಂದರ್ಯ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಾಧನೆಗಳು, ಅಚ್ಚುಗನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಬೆಡಗು ಬಿನ್ನಾಣಗಳ ವಿಚಾರ ಅಷ್ಟಷ್ಟು ಮಾಡಿದ್ದೇವೆ. ಆದರೆ ಎಲ್ಲ ಶರಣರ ಎಲ್ಲ ವಚನಗಳ ಏಕಸೂತ್ರವಾದ ವಿಚಾರಗಳು, ತತ್ವ – ವೇದಾಂತ ವೈಭವ, ಅನುಭಾವದ ಔನ್ನತ್ಯಗಳನ್ನು ಅತ್ಯಾಶ್ಚರ್ಯಕರವಾಗಿ ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ ಈ ಪರಾಮರ್ಶೆ. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಇದು ಏಕಮೇವಾ ದ್ವಿತೀಯವಾದ ಕೃತಿ.

ಪ್ರೊ. ಭೂಸನೂರಮಠ ಅವರು ಅದೆಷ್ಟು ಪ್ರಾಚ್ಯ, ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ತಾತ್ವಿಕ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಸಮೀಕ್ಷಿಸಿದ್ದಾರೆ! ಅದೆಷ್ಟು ಅತ್ಯಾಧುನಿಕ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ! ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನೆಯ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಮತೀಯ, ಕಾಲದೇಶೀಯ ಕೋಟೆಗಳನ್ನು ದಾಟಿ, ಶಿಖರದ ಮೇಲೆ ನಿಂತು, ಆ ‘ಬಯಲಿ’ನಲ್ಲಿ ನಿಟ್ಟಿಸಿ, ವಿಚಾರಿಸಿ, ವಿವರಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.....

ಶ್ರೀ ಭೂಸನೂರಮಠರು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಹಾರಾಡಿಸಿದರೂ ನಮಗೆ ‘ಭೂಮಿ’ಯ ಪರಿಚಿತ ಸ್ಪರ್ಶದ ಭರವಸೆಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಪರಾಮರ್ಶೆ ಶುಷ್ಕ ತಾತ್ವಿಕ ಗ್ರಂಥವಾಗದೆ ಸದಭಿರುಚಿ ಪ್ರೇರಕ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಾಹಸವಾಗದೆ....

ಇದು ಇಂದಿನ ನನ್ನ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಇದರ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ 'ಪೂರ್ಣವಿರಾಮ' ಹಾಕಬೇಡಿ ಅರ್ಧವಿರಾಮವಿರಲಿ. ಈ ಹೆಣ್ಣಿನ ಬಣ್ಣ, ವಾಸನೆ, ಒಂದಿಷ್ಟು ರುಚಿ ನೋಡಿದ್ದೇನೆ. ಇನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಸವಿದಾಗ - ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ಮತ್ತೆ 'ಅಭಿಪ್ರಾಯ' ಬರೆದು ಪೂರ್ಣವಿರಾಮ ಹಾಕೋಣ. ಅಥವಾ ಈ ವಿಚಾರ ವಿವೇಚನೆಗೆ ಪೂರ್ಣವಿರಾಮ ಹಾಕದಿರುವುದೆ ಸರಿ...."

- ಶ್ರೀ ಕುವೆಂಪು

ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನೆ : ಪರಾಮರ್ಶೆಯ ವಿಮರ್ಶೆ, ಪು - ೨ - ೫

೧. "...ಪರಾಮರ್ಶೆ ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ಒಂದು ಮೇರು ಕೃತಿ. ಪ್ರಭುದೇವರ ವಚನಗಳು ವಚನ ವಾಚ್ಯಯದ ಉತ್ತುಂಗ ಶಿಖರವೆನಿಸಿದರೆ; ಪರಾಮರ್ಶೆ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆ ಸುವರ್ಣ ಕಲಶವಾಗಿದೆ.... ಪರಾಮರ್ಶೆ ಗದ್ಯರೂಪದ ಮಹಾಕಾವ್ಯವೆನಿಸಿದೆ.... ಪ್ರೊ. ಭೂಸನೂರಮಠ ಅವರು ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ಪ್ರಭುದೇವರಂತೆ ಇಡೀ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಮಿಂಚಿನ ಹೊಳೆ ಸಂಚಲಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿರುವರು. ಅವರ ತತ್ವಜ್ಞಾನದ ಆಳ, ವಿಚಾರದ ಔನ್ನತ್ಯ, ಭಾವದ ಬೆಡಗು, ಶೈಲಿಯ ಸೊಗಸು ಈ ಬೃಹತ್ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಅಪೂರ್ವ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ವನ್ನಿತ್ತಿವೆ. ಈ ಕೃತಿಯಿಂದ ಭಾರತೀಯ ತತ್ವಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಗಳ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆ ಹೆಚ್ಚಿದೆ."

ಡಾ. ಆರ್. ಸಿ. ಹಿರೇಮಠ

ಪರಾಮರ್ಶೆಯ ವಿಮರ್ಶೆ, ಪು - ೨೨೧

೨. "...ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯು ಎಷ್ಟು ಸಮರ್ಥವಾದದ್ದು, ಎಷ್ಟು ಸಮೃದ್ಧವಾದದ್ದು, ಎಂಥ ಗಹನ - ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಿಷಯಗಳಿಗಾದರೂ ಸಶಕ್ತ ರಸನೆಯಾಗಬಲ್ಲದು. ಅದು ಯಾವ ಭಾಷೆಗೂ, ಯಾವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ಬಿಟ್ಟುಕೊಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

....ಕನ್ನಡದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ಅಗ್ರಸ್ಥಾನ ಮೀಸಲೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಅನುಮಾನವಿಲ್ಲ. ವಿಶ್ವದ ಯಾವ ಗ್ರಂಥದೊಡನೆಯಾದರೂ ಸರಿಸಮನಾಗಿ ನಿಲ್ಲಬಲ್ಲ ಉದ್ಯುಕ್ತತೆ; ಎಂಥ ಸಂಭಾವನೆ, ಎಂಥ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಾದರೂ ಅರ್ಹವಾದ, ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯನ್ನೊದಗಿಸಿರುವ ಮೇರು ಕೃತಿ."

ಡಾ. ದೇಜಗೌ.

ಪರಾಮರ್ಶೆಯ ವಿಮರ್ಶೆ - ಪು - ೨೨೨ - ೨೪

'ಭವ್ಯ ಮಾನವ' ಮಹಾಕಾವ್ಯ

೧೮ ಮತ್ತು ೧೯ನೆಯ ಶತಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ನಾನಾ ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿ ಗ್ರಹಣಪೀಡಿತವಾಗಿದ್ದ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಈ ಶತಮಾನದ ಉದಯದೊಂದಿಗೆ ಹೊಸ ಬೆಳಕನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಬೆಳೆದು ಈಗ ಇತಿಹಾಸವಾಗಿದೆ. ಭಾವಗೀತೆಯು ಉದಯವಾದ ಕೆಲ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಉಕ್ಕು ಪಡೆದು ಹರಿಯತೊಡಗಿತು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿ ಮತ್ತು ಕಥಾಸಾಹಿತ್ಯ ಕೂಡ ರಾಶಿ ರಾಶಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಲೇ ಇತ್ತು. ಅಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದ ಹಾಗೆ ಮಹಾಕಾವ್ಯ ಮತ್ತೆ ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬರಬಹುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಕನ್ನಡ ಸಾರಸ್ವತ ಪ್ರಪಂಚ ಉಹಿಸಿಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲವೇನೋ? ಅಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕುವೆಂಪು ಅವರು 'ಶ್ರೀ ರಾಮಾಯಣದರ್ಶನಂ' ಮಹಾಕಾವ್ಯವನ್ನು ಬರೆದು ಕೇವಲ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿಗಷ್ಟೆ ಅಲ್ಲ ಇಡೀ ಭರತವರ್ಷಕ್ಕೆ ಅಚ್ಚರಿಯನ್ನೂ ಮತ್ತು ಆನಂದವನ್ನೂ ಉಂಟುಮಾಡಿದರು. 'ಶ್ರೀ ರಾಮಾಯಣದರ್ಶನಂ' ಬಂದ ಮೇಲೆ ಸುಮಾರು ಇಪ್ಪತ್ತೆಂಟು ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ಡಾ. ವಿ.ಕೆ. ಗೋಕಾಕ ಅವರ 'ಭಾರತ ಸಿಂಧು ರಶ್ಮಿ' ಪ್ರಕಟವಾಯಿತು. ಅವರ ಬೆನ್ನ ಹಿಂದೆಯೇ ಪ್ರೊ. ಎಸ್.ಎಸ್. ಭೂಸನೂರಮಠ ಅವರ 'ಭವ್ಯ ಮಾನವ'

ಮಹಾಕಾವ್ಯ ಮೂಡಿಬಂದಿತು. ಆಮೇಲೆ 'ನೆಲದ ಜೋಗುಳ' ಮತ್ತು ಈಚೆಗೆ 'ಚಕೋರಿ' ಆ ಪಂಕ್ತಿಗೆ ಸೇರಿವೆ. ಈ ಶತಮಾನ ಕಳೆಯುವುದರೊಳಗೆ ಇನ್ನೂ ಒಂದೆರಡು ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಕಾಣುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯೂ ಇದೆ. ಇದು ಕನ್ನಡ ನಾಡು - ನುಡಿಯ ಪುಣ್ಯ.

'ಬೆಲೆಯಿಂದಕ್ಕುಮೆ ಕೃತಿ ಗಾ

ವಿಲ ಭುವನದ ಭಾಗ್ಯದಿಂದಮಕ್ಕುಂ

ಬೆಲೆಗೊಟ್ಟು ತಾರ ಮಧುವಂ

ಮಲಯಾನಿಲಮಂ ಮನೋಜಮಂ' - ಎಂಬ

ನೇಮಿಚಂದ್ರನ ಮಾತು ಕನ್ನಡ ನೆಲದ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಸಾರಿ ಹೇಳುವಂತಿದೆ. ಬಹುಶಃ ಇಷ್ಟು ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳು ಆಧುನಿಕ ಭಾರತದ ಬೇರೆ ಯಾವ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಬಂದಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ನನ್ನ ತಿಳಿವಳಿಕೆ.

'ಭವ್ಯಮಾನವ'ದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಗಮನಾರ್ಹವಾದ ಒಂದು ವಿಚಾರವೆಂದರೆ - ಕುವೆಂಪು, ಗೋಕಾಕ, ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಕಂಬಾರ ಮೊದಲಾದವರು ಕಾವ್ಯ ರಚನೆಯ ಮೂಲಕವೇ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃಷಿಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದವರು. ಭೂಸನೂರಮಠರು ಹಾಗಲ್ಲ. ಭವ್ಯ ಮಾನವಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಅವರು ಬರೆದದ್ದು 'ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನೆಯ ಪರಾಮರ್ಶೆ'ಯಂತಹ ಗದ್ಯ ಕೃತಿಯನ್ನು. ಒಂದು ಬಿಡಿ ಪದವನ್ನೂ ಬರೆಯದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸರಳ ರಗಳೆಯ ಛಂದಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ೨೬,೫೦೦ ಪಂಕ್ತಿಗಳುಳ್ಳ; ೮೩೨ ಪುಟಗಳ ಬೃಹತ್ ಕಾವ್ಯವೊಂದನ್ನು ಬರೆದು ಅತ್ಯಂತ ಆಶ್ಚರ್ಯದ ಸಂಗತಿ. ಇನ್ನೊಂದು ಆಶ್ಚರ್ಯದ ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ - ಈ ಮಹಾಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ರಾಮಾಯಣ ಮಹಾಭಾರತ ಕಥೆಗಳಂತಹ ಯಾವುದೇ ಸಿದ್ಧವಸ್ತು (Ready made plot) ಇಲ್ಲದಿರುವುದು. ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮವನ್ನು ಕಾವ್ಯ ಮಾಡುವ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಾಹಸ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

೧೯೫೭ ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಅಖಿಲಭಾರತ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ 'ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಕಾವ್ಯವಾಗಬಲ್ಲದ್ದು?' ಎಂಬ ವಿಷಯ ಕುರಿತು ಭೂಸನೂರಮಠರು ಪ್ರಬಂಧ ಮಂಡಿಸಿದರಂತೆ. "ಆಕಾಶದೊಳಗೆ ತಿರುಗುತ್ತಿರುವ 'ಯತ್ ಕಿಂಚ ಜಗತ್ಕಾಂ ಜಗತ್' ನಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ವಸ್ತು ವಿಷಯ, ಸಂಗತಿ, ಘಟನೆ - ಏನೆಲ್ಲ ಕಾವ್ಯದ ಹಿಡಿತಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕು ಕಾವ್ಯ ವಸ್ತುವಾಗಬಲ್ಲದು. ಬಹಿರಂಗದ ಪ್ರಪಂಚವಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ವಿಶ್ವವಿಷಯಾಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಸಂಗತಿಗಳೂ ಕಾವ್ಯದ ಆಲಿಂಗನಕ್ಕೆ ಹೊರಗಲ್ಲ. ವಸ್ತು ಸ್ಥಿತಿ ಹೀಗಿರುವಾಗ ಕಾವ್ಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಹೊರತೆ? ಲೌಕಿಕ ಅಥವಾ ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಷಯಗಳ ಅನುಭೂತಿಗಿಂತ 'ಆತ್ಮವನ್ನು ಅಧಿಕರಿಸಿ' ನಡೆವ ನುಡಿವ ಅನುಭಾವ ಹೆಚ್ಚು ತೀವ್ರ ತೀಕ್ಷ್ಣ, ವಿಶಾಲ ಗಂಭೀರ ಮತ್ತು ಉನ್ನತೋನ್ನತವೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಎಳ್ಳಷ್ಟೂ ತಪ್ಪಲ್ಲ...."೧ (೧. ಭೂಸನೂರಮಠ ಎಸ್. ಎಸ್. ಭವ್ಯಮಾನವ - ಪು - xii) ಎಂದು ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಕಾವ್ಯದ ವಸ್ತುವಾಗಬಲ್ಲದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಅದು ಕಾವ್ಯದ ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠವಸ್ತು ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯನ ಲೌಕಿಕದಂತೆಯೇ ಸಹಜವಾದ ಅನುಭವ ಎಂದು ತಮ್ಮ ವಿಚಾರವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅನಂತರ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದರೆ ಆಯ್ತು? ಎಂದು ತಮ್ಮನ್ನೇ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ಪ್ರಾಯೋಗಿಕವಾಗಿ ಸಿದ್ಧಮಾಡಿ ತೋರಿಸುವ ಸಂಕಲ್ಪ ಮಾಡಿದರು. ಅದರ ಪ್ರತಿಫಲವೆ 'ಭವ್ಯ ಮಾನವ' ಮಹಾಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರೇರಣೆಯಾಯಿತು.

ಭವ್ಯಮಾನವನ ಕಥಾವಸ್ತು ಚಾರಿತ್ರಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಾದ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು, ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಹಾಗೂ ಇತರ ಶಿವಶರಣರ ಜೀವನ ದರ್ಶನವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ. 'ವಿಶ್ವಪ್ರಪಂಚವೇ ತನ್ನ ಮಹಾಮನೆಯಾಗಿರುವ ಮಾನವ - ಮಹಾದೇವನೇ ಸರ್ವೋತ್ತಮ' ಎಂಬುದು ಈ ಕಾವ್ಯದ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು. ಕವಿಯೇ ಹೇಳುವಂತೆ - "ಸಕ್ಕದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಭವ್ಯಮಾನವ ಕಾವ್ಯದ ಕಥಾನಾಯಕಿ ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನೆಂದು ತೋರಬಹುದು. ಆದರೆ ಕಾವ್ಯದೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಮಾಡಿ ಅಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಓದಿದರೆ ಮಾನವನೆ ಕಾವ್ಯದ ಮಹಾನಾಯಕನೆಂಬ ಮಾತು ತಾನೆ ಮನವರಿಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ."

[1]

ಸಮರ್ಪಣೆಯಿಲ್ಲದೆ ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದೊಂದು ಸಂಭವಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. 'ವೀರ ನಾರಾಯಣನೆ ಕವಿ ಲಿಪಿಕಾರ ಕುಮಾರ ವ್ಯಾಸ' ಎಂಬ ನಾರಾಯಣಪ್ಪನ ಮಾತನಿಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಈ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಇನ್ನೂ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಕೊಡಬಹುದು. ಭವ್ಯ ಮಾನವ ಕೂಡ ಅಂಥ ಸಮರ್ಪಣ ಭಾವದಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿರುವುದು.

ಪರಮ ಭವ್ಯವೆ ದಿವ್ಯ ಗಂಭೀರವೆ  
ಪರಿಶಿವ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಪರಮಾತ್ಮಲಿಂಗವೆ  
ನಿತ್ಯ ನಿಜ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಕಾವ್ಯಾನಂದವೆ  
ಬಾರಯ್ಯ ಬಾರೆನ್ನ ಹೃದಯಾಂತರಂಗದೊಳು  
ನೆಲಸಿ ನೀ ರಚಿಸಯ್ಯ ಭವ್ಯದ ಮಹಾಕೃತಿಯಿ[2]

ಕಾವ್ಯಾರಂಭದ ಪೂರ್ವಪೀಠಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಈ ಸಾಲುಗಳು ಮೇಲಿನ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿವೆ. ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿಯೇ ಈ ಕೃತಿ ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ಧೇಯೋದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ಸಾದರಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

ದ್ಯಾವಾ ಪೃಥಿವಿಯರೆ  
ಪರಮ ಗಂಭೀರಾಂತರಂಗದೊಳು ನಿಮ್ಮ  
ಬ್ರಹ್ಮಗೋಪ್ಯವು ಹುದುಗಿ ಮಾತಿಲ್ಲ ಕಥೆಯಿಲ್ಲ  
ಬೀಜ ಮಂತ್ರದ ಮಹಾಮೌನದೊಳಗಿರ್ದು  
ಜಗದ ಕಾಡಿಹಿರೇಕೆ ನುಡಿಯಬಾರದೆ ಒಮ್ಮೆ  
ಸತ್ಯ ಗಂಭೀರ ನಿಜ ನಿತ್ಯ ಪರಿಪೂರ್ಣವನು  
ಕೆದಕಿರುವ ಈ ಮಹಾ ಸಾಹಸದ ಕೃತಿಯೊಳಗೆ  
ಕೋಟಿ ಕಾಲದ ನಿಮ್ಮ ಮೌನವನು ಮುರಿದು  
ಬಿಚ್ಚಿ ಮಾತಾಡಿದರೆ ಜಗಕೇಸು ಕಲ್ಯಾಣ?[3] – ಹೀಗೆ

ಪಂಚಭೂತ ಪ್ರಕೃತಿಯೊಂದಿಗೆ ಮುಖಾಮುಖಿಯಾಗುವ ಈ ಕಾವ್ಯ ಮುಂದೆ ಇದೆಲ್ಲವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡು ಅತ್ತಾಚೆ ಮೆರೆದಿರುವ ಪರತತ್ವದೊಂದಿಗೆ ಅಥವಾ ಪರಮಾತ್ಮ ತತ್ವದೊಂದಿಗೆ ಮುಖಾಮುಖಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತದೆ.

ಪೂರ್ವಪೀಠಿಕೆಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯ ನಾಯಕಿಯಾದ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ತಮ್ಮಲ್ಲಿ; ಆ ಮೂಲಕ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಲು ಕವಿ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಆಹ್ವಾನಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಎಲೆ ಮಹಾಭವ್ಯದೆ  
ಎಲೆ ವಿಶ್ವಲೋಕದ ಮಹಾ ಭವಿಷ್ಯಂತಿಯೆ  
ಎದ್ದೇಳು ಎದ್ದೇಳು ಎಲೆ ಮಹಾದೇವಿ  
ಮಲಗಿರುವ ಹೃದಯ ಗಂಭೀರವನು ಎಚ್ಚರಿಸಿ  
ಎನ್ನೊಳಗೆ ನೀ ತುಂಬಿ ನಿನ್ನೊಳಗೆ ನಾ ತುಂಬಿ

ಬೆಳಗಿ ನೀನೆನ್ನೊಳಗೆ ಬೆಳಗು ಬೆಳಗಾಗಿ  
ಸಮಹೃದಯ ಸೀಮೆಯೊಳು ನಿನ್ನೊಡನೆ ನಾನಿದು  
ಹಾಡಿಸಲೆ ತಾಯೆ ನಿನ್ನನೆನ್ನೊಳಗೆ  
ನುಡಿಸ ತಾಯೆ ನನ್ನ ಜೀವಂತ ವೀಣೆಯನು  
ಮಿಡಿದಂತೆ ನುಡಿಯದಿರೆ ಕಾವ್ಯತಂತಿ  
ಮುರಿದು ಬೀಳಲಿ ವೀಣೆ ಹರಿದು ಹೋಗಲಿ ತಂತಿ[4]

ಎಂಥ ಅಚಲವಾದ ನಿಷ್ಠೆಯೊಂದಿಗೆ ಭೂಸನೂರಮಠ ಅವರು ಈ ಕಾವ್ಯದ ಬರವಣಿಗೆಗೆ ತೊಡಗಿದರು ಎಂಬುದನ್ನು ಮೇಲಿನ ಪಂಕ್ತಿಗಳು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತವೆ. ನಿಜ ಜೀವನದಲ್ಲೂ ಇದೇ ನಿಷ್ಠುರತೆ ನೇರ ನಡೆ – ನುಡಿಯನ್ನು ಅವರು ಪಾಲಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದರು.

ಕಲ್ಯಾಣಕಾಂಡ, ಶ್ರೀಶೈಲಕಾಂಡ, ಕತ್ತಲೆಯಕಾಂಡ, ಉದಯಕಾಂಡ, ಉಜ್ವಲಕಾಂಡ, ಹಾಗೂ ಭವ್ಯಕಾಂಡಗಳೆಂಬ ಆರು ಕಾಂಡಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಕಾವ್ಯ ಹಬ್ಬಿಕೊಂಡಿದೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ, ಗುರುಚೆನ್ನಮಲ್ಲಯ್ಯ ಗಿರಿಮಲ್ಲ – ಇವು ಈ ಕಾವ್ಯದ ಪ್ರಧಾನ ಪಾತ್ರಗಳು. ಅಕ್ಕನನ್ನುಳಿದರೆ ಮಿಕ್ಕರೆಡು ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಪಾತ್ರಗಳು. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಪಾತ್ರ ಕೂಡ ಕಾವ್ಯದುದ್ದಕ್ಕೂ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಪಾತ್ರವಾಗಿ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಮೊದಲನೆಯದಾದ ಕಲ್ಯಾಣಕಾಂಡದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ನೇರ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ವಿಷಯ ಬರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿಯೂ ಗಮನಾರ್ಹವಾದ ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ – ಆಕೆಯ ಜನನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅವತಾರದ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು, ವಿವಾದಾತ್ಮಕವಾಗಿರುವ ವಿವಾಹದ ವಿಷಯವನ್ನು ಭೂಸನೂರಮಠ ಅವರು ಮತ್ತೂ ಜಟಿಲಗೊಳಿಸಿದೆ; ಮನುಷ್ಯ ಸಹಜವಾದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಸೂಕ್ತವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಡಿಸಿ ಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

\* ಗೆಳತಿ ಚೆಂಪೆಯೊಂದಿಗಿನ ಗಂಡ ಹೆಂಡತಿಯರಾಟದಲ್ಲಿ ಬಾಲಕಿ ಮಹಾದೇವಿಯು ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಮಡದಿಯಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಬಾಲ್ಯದ ಈ ಆಟ ಆಕೆಗೆ ಸ್ವಭಾವಗತವಾಗಿ, ಹೃದಯಗತವಾಗಿ ಮುಂದೆ ಆಕೆಯು ಸಾವಿಲ್ಲದ ಕೇಡಿಲ್ಲದ ರೂಹಿಲ್ಲದ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಹುಚ್ಚಿಗೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತಾಳೆ ಎನ್ನುವ ರೀತಿ,

\* ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಗುರುಚೆನ್ನಮಲ್ಲಯ್ಯನು ಆಕೆಯಲ್ಲಿ ಅನುಭಾವದ ದೀಪ್ತಿಯನ್ನು ಉದ್ದೀಪನಗೊಳಿಸಿದ್ದ ಎನ್ನುವ ರೀತಿ,

\* ಕೌಶಿಕನೊಂದಿಗಿನ ಆಕೆಯ ಮದುವೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿಯೂ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ವಿವಾದಗಳಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯು ತನ್ನ ದೃಢವಾದ ಆತ್ಮತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಕೌಶಿಕನನ್ನು ಎದುರಿಸಿ; ಆತನಲ್ಲಿರುವ ವಿಷಯಾಂಧ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಿ ಕೊಡುತ್ತಾಳೆ.

ನಾಡವರ ದೊರೆ ನೀನು ಅವರ ತಾಯ್ ತಂದೆ  
ನಾಡವರ ಕಣ್ಣುಸಿರು ನಾಡವರ ಸೌಭಾಗ್ಯ  
ನಾಡಿಗೊದಗುವ ಕಷ್ಟವಾಪದ್ವಿಪತ್ತುಗಳ  
ಆಕ್ರಮಣವ ನ್ಯಾಯ ಪರಹಿಂಸೆ ಪೀಡೆಗಳ  
ಪರಿಹರಿಸಿ ರಕ್ಷಿಸುವ ವೀರ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ನೀನು[5] – ಎಂದು

ಅವನ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ನೆನಪಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ;

ಭಂಡಾರವಿರಬಹುದು ಬೊಕ್ಕಸವು ಇರಬಹುದು  
ಎದೆಯೊಳಗೆ ವಾತ್ಸಲ್ಯ ಸತ್ಪ್ರೇಮ ನೀತಿಗಳ  
ಭಂಡಾರ ಬಂದಿರಲು ಅರಸನವನೆಂಥ೨ (೨. ಅದೇ, ಪು- ೬೦) - ಎಂದು

ಅವನ ನೈತಿಕತೆಯನ್ನು ವ್ಯಂಗ್ಯ ಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ;

ಚೆನ್ನನಪ್ಪಿರುವೆನ್ನ ತನುವೆನ್ನ ತುಂಬಿಹುದು  
ಚೆನ್ನನಾಲಿಂಗಿಸಿದ ಮನವೆಲ್ಲ ತುಳುಕಿಹುದು  
ಚೆನ್ನಕೂಟದಿ ಭಾವ ನಿರ್ವಾಣವಾಗಿಹುದು೩ (೩. ಎಸ್.ಎಸ್. ಭೂಸನೂರಮಠ, ಭವ್ಯಮಾನವ, ಪು- ೬೦) - ಎಂದು

ತಾನು ಚೆನ್ನನೆಂಜಲು ಎಂದು ಸಾರುವುದರ ಮೂಲಕ;

ಬಿಚ್ಚಿ ವಿವರಿಸಿ ನೋಡು ಹುರುಳಿಲ್ಲವೀ ದೇಹ  
ಹೊಂದೊವಲ ಮರೆಗೆಲುವು ಹಾಕಿದ ಹಂದರ  
ಸುಡುಗಾಡಿನೊಳು ನೀನು ಸುಳಿದಿಲ್ಲವೇನರಸ?  
ಹಂದರವ ಬಿಗಿದಿಹುದು ನರ ಜಾಲ ಜಾಲ  
ಹರಿವ ರಕ್ತದ ಮಡು ಮಲ ಮೂತ್ರ ಭಾಂಡ  
.....  
ಕಂದೆರೆದು ನೋಡರಸ ಕಾಯ ಹುರುಳಿಲ್ಲ  
ಕಂದೆರೆದು ನೋಡರಸ ನಿನ್ನ ಕಾಮವನು  
ಸುಖ ಸುಖವನೆರೆದಂತೆ ಹಸಿವೆದ್ದು ಥೈ ಎಂಬಂ (೧. ಅದೇ, ಪು- ೬೫)

- ಎಂದು ಜಿಗುಪ್ಸೆ ಹುಟ್ಟಿಸುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ದೇಹದ ಮತ್ತು ತೀರದ ದಾಹವಾದ ಕಾಮದ ಕುರಿತು ಅರಿವು ಮೂಡಿಸುವ ಮೂಲಕ - ಹೀಗೆ ನಾನಾ ರೀತಿಯಿಂದ ಅಕ್ಕ ಕೌಶಿಕನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಶಿಥಿಲಗೊಳಿಸಿ; ಅವನ ಕಾಮವನ್ನು ತಿದ್ದಿ; ಅವನಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಿ ಅವನಿಂದ ಮನಃಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಬೀಳ್ಕೊಂಡು ನಡೆಯುತ್ತಾಳೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿನ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಗಿಂತ ವಿನೂತನವಾಗಿ ಮತ್ತು ಔಚಿತ್ಯಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ.

ಇಷ್ಟಾದ ನಂತರ ಮಹಾದೇವಿಯು ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಬಂದು ಶರಣರ ಮನವೊಲಿಸಿ; ಕೆಲಕಾಲ ಅನುಭವ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿದ್ದು, ಮುಂದೆ ತನ್ನ ಮನದೊಡೆಯ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನಲ್ಲಿ ಬೆರೆತು ಬಯಲಾಗುಲು ಶ್ರೀಶೈಲಕ್ಕೆ ನಡೆಯುತ್ತಾಳೆ. ಅಲ್ಲಿ ಕದಳಿಯಲ್ಲಿ ಆಕೆ ಐಕ್ಯವಾದಳು ಎಂಬಲ್ಲಿಗೆ ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವ ಪ್ರಾಚೀನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಆಕೆಯ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆ ಮುಕ್ತಾಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕನ ಚರಿತ್ರೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಮುಗಿಯದೆ; ಹೊಸದೊಂದು ತಿರುವು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿಂದ ಕತ್ತಲೆ, ಉದಯ, ಉಜ್ವಲ ಮತ್ತು ಭವ್ಯಕಾಂಡಗಳಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತದೆ. ಐತಿಹಾಸಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇಂಥ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಬಹುದಾದರೂ; ತಮ್ಮ ದರ್ಶನ ಕ್ಷುಣ್ಣಸಾರವಾಗಿ ಬದಲಾವಣೆ ಅಥವಾ ಹೊಸ ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ವಿಶೇಷವಾದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಕವಿಗೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಭೂಸನೂರಮಠರ ಈ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಹಾಗೆ ಪ್ರಶ್ನಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು ಅವರಿಗೆ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವೂ ಅಲ್ಲ, ಕಾವ್ಯಾರಂಭದ ಪೂರ್ವಪೀಠಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ಅವರ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಇದೆ -

ಯಾರೇನನೆಲ್ಲಲಿ

ಚರತೇತಿಹಾಸ ಜೀವನ ಪುರಾಣ

ಏನನೆನ್ನಲಿ ಮತ್ತೆ ಯಾರೇನನೆನ್ನಲಿ

ಕಾವ್ಯಾನುಭಾವ ದರ್ಶನ ಕಂಡ ಮಾಳ್ಕೆ

ನಡೆಯಲಿ ಮಹಾಭವ್ಯದಿಚ್ಛೆ ಕಾವ್ಯ

ಹಂಗೇಕೆ ಹರಿಯೇಕೆ ಕಟ್ಟು ನಿಟ್ಟೇಕೆ

ವ್ಯಾಕರಣ ಛಂದಸ್ಸಲಂಕಾರ ಕವಿಸಮಯ

ಗಣ ಮಾತ್ರ ಪ್ರಾಸ ನಿಯತಿಯ ಭಂಗ ಭಯವೇಕೆ

ನೇಮ ನಿತ್ಯವ ಮೀರಿ ಕಾವ್ಯ ಹರಿಯಲಿ ತನ್ನ

ಸೀಮೆ ಸಂಬಂಧವನು ದಾಂಟಿ ದಿವ್ಯಕ್ಕೆ[6]

- ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಜೀವನೇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ವ್ಯಾಕರಣ ಛಂದಸ್ಸು ಅಲಂಕಾರ ಕವಿಸಮಯ ಮುಂತಾದ ಸಂಗತಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ತಮ್ಮದು ಸ್ವತಂತ್ರಮಾರ್ಗ ಎಂದು ಅವರು ಸ್ವಯಂ ಘೋಷಿಸಿಕೊಂಡಿರುವರು. ಜೊತೆಗೆಯೇ ಅವರು 'ತಪ್ಪೆನ್ನದು ಕ್ಷಮೆ ನಿಮ್ಮದಯ್ಯೆ' ಎಂಬ ವಿನಯಶೀಲತೆಯನ್ನೂ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿರುವುದು ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಾರ್ಹ.

ಮುಂದಿನದು ಶ್ರೀಶೈಲ ಕಾಂಡ. ಅಕ್ಕ ಕದಳಿಯ ಕಡೆಗೆ ನಡೆಯುವಾಗ ಅತ್ಯಂತ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಆಕೆಗೆ ಆಕೆಯ ದೀಕ್ಷಾಗುರು ಗುರುಚೆನ್ನಮಲ್ಲಯ್ಯ ಮತ್ತು ಆತನ ಶಿಷ್ಯ ಗಿರಿಮಲ್ಲ ಇವರ ಭೇಟಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಕೈಹಿಡಿದ ಮಡದಿ ಗಂಗಮ್ಮ ಮತ್ತು ಮಗು ಬಾಲಸಂಗಯ್ಯ ಇವರ ಮರಣಾಘಾತದಲ್ಲಿ ನರಳುವ ಗುರುಚೆನ್ನಮಲ್ಲಯ್ಯನ ಕರುಣಾಜನಕ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಆಕೆಗೆ ದುಃಖ - ದಿಗ್ಭ್ರಮೆ ಒಮ್ಮಿಗೆ ಮೂಡುತ್ತವೆ. ಸಜ್ಜನ - ಶರಣರಿಗೂ ಇಂಥ ಆಘಾತಗಳು ಒದಗಿ ಬರುವುದು ಎಂತು? ಹೇಗೆ? ಎಂದು ಈ ಜಗದ ಲೀಲೆಯ ಅರ್ಥವನ್ನೇ ಅಕ್ಕ ಸಂದೇಹದಿಂದ ನೋಡುತ್ತಾಳೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಗುರುಚೆನ್ನ, ಗಿರಿಮಲ್ಲ ಮತ್ತು ಅಕ್ಕ 'ಮೂವರು ಮೃತ್ಯುದೇವತೆಗೆ ಉತ್ತರದ ಕೊಡಬಲ್ಲ ಕಲಿ ಯಾರು?' ಎಂದು ಜೀವಕುಲಕೋಟಿಯನ್ನು ಬೆನ್ನಟ್ಟಿ ಕಾಡುತ್ತಿರುವ ಮರಣ ಮತ್ತು ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ಮನುಷ್ಯ ನಿರಂತರವಾಗಿ ನಡೆಸಿರುವ ಸಂಘರ್ಷದ ತಾತ್ವಿಕ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಗೆ ತೊಡಗುತ್ತಾರೆ. ಕೊನೆಗೆ ಗುರುಚೆನ್ನಮಲ್ಲಯ್ಯನು -

'ಏಕೆ ಬಂದಿಹೆ ಮಗಳೆ ಏನು ಮಣಿಹ

ಎಲೆ ತಾಯೆ ಚೆನ್ನನ ಮಹಾಭಾಗ್ಯಸೌಭಾಗ್ಯ

ಸತಿಪತಿಯ ಸಮರಸಾನಂದಕ್ಕೆ ಓಲಾಡಿ

ಒಬ್ಬಳೇ ನಿಬ್ಬೆರಗಿನೊಳು ನಿಂದು ಮಲಗಿದರೆ

ನಿನ್ನ ರೂಪವ ಹಡೆದು ನಿನಗೆ ಹೆಸರಿಟ್ಟು

ನಿನ್ನ ಭಕ್ತಿಗೆ ತನ್ನ ಚೈತನ್ಯವನು ಕೊಟ್ಟು

ಸಾಕಿ ಸಲಹಿದ ಹೊತ್ತು ಹೊರೆದ

ಭುವನ ಮಾತೆಯ ಲೋಕಸಂತತಿಯ ಗತಿಯೇನು?'[7]

- ಎಂದು ಅಕ್ಕನನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಿಕಲ್ಯಾಣದ ಶಿವಯೋಗ ಸಮಾಧಿಯಿಂದ ಲೋಕಕಲ್ಯಾಣದ ಮಹಾಯೋಗದ ಕಡೆಗೆ ಕರೆತರುತ್ತಾನೆ. ತಾನು ಕಂಡ ಬೆಳಗು, ಪಡೆದ ಜ್ಞಾನ, ಅನುಭವಿಸಿದ ಶಿವಯೋಗದ ಸುಖವನ್ನು ಲೋಕದ ಕತ್ತಲೆ, ಅಜ್ಞಾನ, ದುಃಖಗಳ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿಸಿದಾಗಲೇ ಅಕ್ಕನ



ಸಾಧನೆಗೆ ಸಾರ್ಥಕತೆ ಬರುತ್ತದೆ ಎಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು ಆಕೆಗೆ ಗುರುಚೆನ್ನಮಲ್ಲ ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಆಕೆಯು ಕದಳಿಯ ಐಕ್ಯ ಸುಖವನ್ನು ತೊರೆದು ಪುನಃ ಲೋಕದ ಕಡೆಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬರುತ್ತಾಳೆ – ಅದರ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ.

ಗುರುಚೆನ್ನಮಲ್ಲಯ್ಯನು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಮತ್ತು ಗಿರಿಮಲ್ಲರನ್ನು ಲೋಕದರ್ಶನ ಮಾಡಿಸಲು ಕರೆತರುವನು. ಆಗ ಕಾಣುವದೇನು? ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ತಾಂಡವವಾಡುತ್ತಿರುವ ದುಃಖ – ದಾರಿದ್ರ್ಯ, ಅಜ್ಞಾನ – ದುರಹಂಕಾರ, ಅಳಿಯಾಸೆ, ಸ್ವಾರ್ಥ, ವಿನಾಶಬುದ್ಧಿಗಳೆಂಬ ಬ್ರಹ್ಮ ಗತ್ತಲೆ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಕವಿ ಇದನ್ನು ಕತ್ತಲೆಯ ಕಾಂಡವೆಂದು ಕರೆದಿರುವರು. ಭೂತ – ವರ್ತಮಾನಗಳ ಮಾನವನು ಸಹಸ್ರಾರು ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಸುಳಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕು ನರಳುತ್ತಿರುವ ಹೃದಯ ಸ್ಪರ್ಶಿ ನಿರೂಪಣೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಈ ಭಾಗ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಸ್ತುತತೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸಿದೆ.

ಪಂಚಮಹಾಭೂತಗಳು, ಭೂಮಿಯ ಮೇಲಿನ ಮಾನವಲೋಕ ಮತ್ತು ಇವೆಲ್ಲವುಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಬ್ರಹ್ಮಬಯಲು – ಇವುಗಳು ಸ್ವಯದ ಅರಿವನ್ನೂ, ಪರಸ್ಪರ ಅರಿವನ್ನೂ ಪಡೆಯಲಾರದೆ ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ತೊಳಲುವ ಭೂಮಚಿತ್ರಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತವೆ. ಹೊನ್ನು – ಹೆಣ್ಣು – ಮಣ್ಣುಗಳ, ಕೀರ್ತಿ – ವಾರ್ತೆ – ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗಳ ತೀರದ ಬಯಕೆಯಿಂದ ಮಾನವನು ಮಾಡಬಾರದ ಅನ್ಯಾಯ – ಅತ್ಯಾಚಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಕಾಲನ ಬಾಯಿಗೆ ತುತ್ತಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಎದೆ ಬಿರಿಯುವ ಚಿತ್ರಗಳು ಇಲ್ಲಿವೆ.

\* ದೊಡ್ಡಮನೆ ವೀರಣ್ಣನ ಮಗ ಚೆನ್ನರಾಯನ ಅನಿಯಂತ್ರಿತ ಕಾಮದ ಎದೆಯೊಡೆಯುವ ಕಥೆ.

\* ಏನೂ ಅರಿಯದ ಹಸುಗಳು ಹುಲ್ಲಿನಾಸೆಗೆ ಗಡಿಯನ್ನು ಮೀರಲು ಹಿರಿಯೂರು ಗಾವುಂಡ ಚಿಕ್ಕೂರ ಸೆಟ್ಟಿ ಇವರ ನಡುವೆ ನಡೆದ ಹೊಡೆದಾಟದ ಕಥೆ.

\* ಸಾತ್ವಿಕ ಮೂರ್ತಿ ಮುದ್ದಣ್ಣನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ರಾಕ್ಷಸ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯ ಮಾರ ಹುಟ್ಟಿ ಜನರಿಗೆ ಭಯಾನಕನಾಗಿ ವರ್ತಿಸುವುದು. ಮಾರ ಮತ್ತು ಕೆಂಚ ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮಿಂದಿರಲ್ಲೇ ನಡೆಯುವ ಕಾಳಗದ ಕಥೆ.

\* ಸೌಂದರ್ಯ ಚಂದ್ರಿಕೆ ಎಂಬ ಕನ್ಯೆಗಾಗಿ ಕಾಮದೇವನು ಸೊಯಿದೇವನೊಡನೆ ನಡೆಸುವ ಭೀಕರ ಯುದ್ಧ ಎರಡೂ ರಾಜ್ಯಗಳ ಅಪಾರ ಸೈನಿಕರ, ಆನೆ ಕುದುರೆಗಳ ಪ್ರಾಣ ಹಾನಿಯೊಂದಿಗೆ ರಕ್ತದ ಕಾಲುವೆಯು ಹರಿದ ಘನ ಘೋರ ಹೋರಾಟ ಇಂಥ ಹತ್ತಾರು ಕಥೆಗಳ ಮೂಲಕ ಮನುಕುಲವು ಮೃತ್ಯುಮುಖವಾಗಿ ಅಧಃಪತನಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಇಡೀ ವಾತಾವರಣವನ್ನೇ ವಾಸಯೋಗ್ಯವಲ್ಲದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹದಗೆಡಿಸುತ್ತಿರುವ ಮಾನವನ ಆತಂಕಕಾರಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಕಂಡ ಅಕ್ಕ –

ಇರಬಾರದಿಲ್ಲಿ ಸತ್ಯ ಸಜ್ಜನರು  
ನೋಡಬಾರದು ಕಣ್ಣು ಕೇಳಬಾರದು ಕಿವಿ  
ಇರಬಾರದಿಲ್ಲಿ ಈ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ  
ಇರಬಾರದಿಲ್ಲಿ ಈ ಯಮಲೋಕದಲ್ಲಿ (೧. ಭವ್ಯಮಾನವ, ಪು – ೪೨೪)

– ಎಂದು ನಿರಾಸೆಯ ನಿಲವಿಗೆ ಬರುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ ಗುರುಚೆನ್ನಮಲ್ಲಯ್ಯನಲ್ಲಿ ಈ ನಿರಾಸೆಯ ಭಾವಕ್ಕೆ ಎಡೆಯಿಲ್ಲ. ಅವನು ಸಂಪೂರ್ಣ ಆಶಾವಾದಿ.

ನೆಲದೊಳಗೆ ದೇವಕುಲ ಹುಟ್ಟಿ ಬರಲಿದೆ ತಾಯಿ  
ಭಯವಿಲ್ಲ ಭಯವಿಲ್ಲ ತಾಯೆ ಗಿರಿಮಲ್ಲ  
ಬಸವಣ್ಣ ಬಂದಿಹನು ಕತ್ತಲೆಯನೆತ್ತಿ ಬೆಳಗಿನ  
ನಾಡಿಗೊಯ್ಯಲಿಕೆ.....

- ಎಂಬ ಅವನ ಮಾತುಗಳು ಶರಣ ಸಂದೇಶದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬ ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತವೆ.

ಮುಂದಿನದು ಉದಯ ಕಾಂಡ. ಉದಯ ಕಾಂಡವು ಹೆಸರಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಮಾನವ ಕುಲದ ಉದ್ಧಾರದ ಆಶಯವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತದೆ. ಗುರುಶಿಷ್ಯರು ಕತ್ತಲೆಯ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ದಾಟಿ ಇದೀಗ ಬೆಳಕಿನ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಆರಂಭದ ಅಂಚಿಗೆ ಆಗಮಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ವೈವಿಧ್ಯತೆ ತಾರತಮ್ಯಗಳು ತೋರಿಕೆಯವೆ ಹೊರತು ನಿಜವಾದವುಗಳಲ್ಲ. ನಮಗೆ ತೋರುವ ಈ ಅನಂತವಿಧವಾದ ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲ ಒಂದೆ. ಒಂದೇ ಅಖಂಡ ಚೈತನ್ಯದ ಅಸಂಖ್ಯ ರೂಪವಾಗಿದೆ. ಒಂದು ತಾನಾಗಿರುವ “ಒಂದೇ ಪರವಸ್ತು....” ಎಂಬ ದರ್ಶನ ಇಲ್ಲಿ ವಿರಾಟ್‌ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿತವಾಗಿದೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ತಾನೊಂದಾಗಿರುವ ಪರಮ ತತ್ವದ ಅನುಭವವು ಮಾನವನಿಗೆ ನಿಲುಕಿದರೆ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಈಗ ನಡೆದಿರುವ ಹಿಂಸೆ ಅನ್ಯಾಯ ಸ್ವಾರ್ಥ - ವಂಚನೆಗಳೆಲ್ಲ ಮಾಯವಾಗಿಬಿಡುವವು. ದ್ವೈತಭಾವ ಭಿನ್ನಬುದ್ಧಿಯಿಂದಾಗಿಯೇ ಈ ಪ್ರಪಂಚವು ದುಃಖದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದೆ ಎಂಬುದಾಗಿ ಗುರುಚೆನ್ನಮಲ್ಲಯ್ಯ ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಜೊತೆಗೆ ಆ ಅಖಂಡ ಪರವಸ್ತುವೇ ತನ್ನ ಸಂಕಲ್ಪದಿಂದಾಗಿ ಅನಂತರೂಪ ಧರಿಸಿ ನಿಂತ ಸೃಷ್ಟಿಯ ವಿಕಾಸವನ್ನೇ ಆತ ಇಲ್ಲಿ ಬಿಚ್ಚಿಟ್ಟಿರುವನು. ಈ ವಿಕಾಸನದ ಪರಮೋಚ್ಚ ಹಂತವಾದ ಮಾನವ ತನ್ನ ಮೂಲದ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಮರೆತು; ಹೆಣ್ಣು ಗಂಡಾಗಿ; ಕುಲ ಜಾತಿಯಾಗಿ; ದೇಶ ಭಾಷೆಯಾಗಿ ಒಡೆದು ಭಿದ್ರಗೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮನುಕುಲದ ದುಃಖದ ಮೂಲಕಾರಣಗಳನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ದುಃಖದ ಕಾರಣ ಹೊರಗೆ ಇಲ್ಲ; ಅದು ಮಾನವನಲ್ಲಿರುವ ‘ನಾನು’ (ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಭಾವ) ದಲ್ಲಿದೆ. ತಾನೊಬ್ಬ ಬೇರೆ ಉಳಿದ ಜಗತ್ತೆಲ್ಲ ಬೇರೆ ಎಂಬ ಸಂಕುಚಿತ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯೇ ಈ ಎಲ್ಲ ಅನರ್ಥಕ್ಕೆ ಮೂಲ ಕಾರಣವೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಮಾನವ ಮಹಾ ದೇವನಾಗಬೇಕು. ಮರ್ತ್ಯಲೋಕವೇ ಸತ್ಯ - ನಿತ್ಯ ಲೋಕವಾಗಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ಕಾವ್ಯ ಸಾರಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಬುದ್ಧ, ಏಸು, ಪೈಗಂಬರ, ತೀರ್ಥಂಕರ, ಶಿವಶರಣರು ನುಡಿದು, ನಡೆದು ತೋರಿಸಿದ ಕಲ್ಯಾಣದ ಹಾದಿಯು ಮಾದರಿ ಎಂದು ಮನಗಾಣಿಸುತ್ತ ಉದಯಕಾಂಡ ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ.

ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದ ಶಿವಶರಣರು ಮತ್ತು ವಿಶ್ವದ ಇತರ ದೃಷ್ಟಾರರು ಸಾರಿ ಹೇಳಿದ ಅಹಿಂಸೆ, ಕಾಯಕ, ದಾಸೋಹ, ಭಕ್ತಿ - ಪ್ರೇಮ, ಶಿವಯೋಗಗಳೆಂಬ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಮಾನವ ಕುಲವು ತನ್ನ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿರುವ ಚೈತನ್ಯಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಮುಖಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡು ಭವ್ಯ ಮಾನವನಾಗಿ ಬಾಳಬೇಕೆಂಬ ಆಶಯವನ್ನು ಉಜ್ವಲ ಮತ್ತು ಭವ್ಯಕಾಂಡಗಳು ಸಾರುತ್ತವೆ. ಕತ್ತಲೆಯ ಕಾಂಡದಲ್ಲಿ ಎತ್ತಲಾಗಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಶರಣರ ಜೀವನದ ಕಥೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಪರಿಹಾರವನ್ನೂ ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ವೇಳೆಗೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯು ತನ್ನ ಬದುಕಿನ ನೂತನ ಗುರಿಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ -

ಬಿಡಲಾರೆನಯ್ಯ ಮರ್ತ್ಯಲೋಕವನು  
ಮರ್ತ್ಯಲೋಕವು ಮಹಾಮನೆಯಾಗದನ್ನಕ್ಕ  
.....  
ದೇಹ ಬಿದ್ದರು ಹರಣ ಹಾರಿದರು ಮನವಾರಿ  
ಹೋದರೂ ಹೋಗಲಿ ಬಿಡಲಾರೆ ಮರ್ತ್ಯವನು[8]

ಶ್ರೀಶೈಲದ ಕದಳಿಯಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯವಾಗುವ ಅಕ್ಕನಿಗಿಂತಲೂ ಇಲ್ಲಿಯ ಅಕ್ಕನ ನಿರ್ಧಾರ ಅತ್ಯಂತ ರೋಮಾಂಚನಕಾರಿಯಾದುದಾಗಿದೆ. ಮತ್ತು ಇದು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಸ್ತುತವೂ ಎನಿಸುತ್ತದೆ.

ಸರಳ ರಗಳೆಯ ಛಂದಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮೈದಳೆದ ಈ ಕಾವ್ಯದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕೃತಕವಾದ ಯಾವ ಬೆಡಗು ಬಿನ್ನಾಣಗಳೂ ಇಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿನ ಭಾಷೆ ದೇಸೀಯ ಸೊಗಡಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು ಅತ್ಯಂತ ಸರಳವಾಗಿದೆ. ಶೈಲಿಯೂ ಅಷ್ಟೆ ಸರಳ ಮತ್ತು ನಿರಾಡಂಬರ. ಜೀವಮಾನವಿಡೀ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುತ್ತ ಬಂದುದರ ಫಲವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ವಚನಕಾರರ ಭಾಷೆ ಶೈಲಿ ಮತ್ತು ಹರಿಹರನ ರಗಳೆಯ ಶೈಲಿಗಳು ಭೂಸನೂರಮರ ಅವರ ಬರವಣಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿವೆ. ಹರಿಹರನ ರಗಳೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಪುನರಾವರ್ತನೆಯ ಶೈಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಮೇಲುನೋಟಕ್ಕೆ ಅದು ದೋಷವೆಂಬಂತೆ ಭಾಷವಾಗುತ್ತದೆಯಾದರೂ; ವಸ್ತುವನ್ನು ಕುರಿತು ಕವಿಗಿರುವ ಭಾವ ತೀವ್ರತೆ ಮತ್ತು ಅಮೂರ್ತವನ್ನು ಬಿಡಿಸುವ ಹವಣಿಕೆಯಾಗಿ ಪುನರಾವರ್ತನೆಯ ಶೈಲಿಗೆ ಕವಿ ಮಾರುಹೋದಂತಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ.

ಶ್ರೇಷ್ಠ ವಿದ್ವಾಂಸರೂ, ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಅನುವಾದಕರೂ ಮತ್ತು ಎಡಪಂಥೀಯ ವಿಚಾರ ಧಾರೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಆಸಕ್ತಿ ಹೊಂದಿದವರೂ ಆಗಿದ್ದ ಅಹೋಬಲ ಶಂಕರ ಅವರು ವಿಶ್ರಾಂತ ಜೀವನ ಕಳೆಯಲು ಧಾರವಾಡಕ್ಕೆ ಬಂದ ಸಂದರ್ಭ. (೧೯೮೨ - ೮೫) ಆಗ ಅವರು ಭೂಸನೂರಮರ ಅವರ 'ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನೆಯ ಪರಾಮರ್ಶೆ'ಯನ್ನು ಓದಿ ಬೆರಗುಗೊಂಡು 'ಪ್ರಪಂಚದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಇದೊಂದು ಅದ್ಭುತವಾದ ಕೃತಿ' ಎಂದು ಕೃತಿಕಾರರನ್ನು ಕಾಣಲು ಬಂದರು. ಆಗ ಅದಾಗ ತಾನೆ 'ಭವ್ಯ ಮಾನವ'ದ ಪೂರ್ವ ನೋಡುವ ಕಾರ್ಯ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿತ್ತು. ಪರಸ್ಪರ ಪರಿಚಯವಾದ ಮೇಲೆ ಭೂಸನೂರಮರ ಅವರು ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯ ಹಂತದಲ್ಲಿದ್ದ ಭವ್ಯಮಾನವ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಅವರಿಗೆ ತೋರಿಸಿದರು. ಅದರ ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳನ್ನು ಅದೇ ಭೈರಹನಲ್ಲಿ ಓದಿ ಅಹೋಬಲ ಶಂಕರ ಅವರು ಮತ್ತೂ ವಿಸ್ಮಯಗೊಂಡರಲ್ಲದೆ; ಸ್ವಯಂಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಕಾವ್ಯದ ಪೂರ್ವ ನೋಡುವ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಯಾದರು. ವರ್ಷಪರ್ಯಂತರ ನಡೆದ ಆ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವರು 'ಭವ್ಯ ಮಾನವ'ವನ್ನು ಆಮೂಲಾಗ್ರವಾಗಿ ಓದಿ, ಪರಾಮರ್ಶಿಸಿ, ಪ್ರಪಂಚದ ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿ ಆನಂದ ತುಂದಿಲರಾದರು; ಕೌತುಕಗೊಂಡರು. ಹಲವು ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಓದಿಕೊಂಡಿದ್ದಲ್ಲದೆ, ಮನನ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಅವರು ಈ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಬಹುವಾಗಿ ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಾರ್ಹ - "Bhavya Manava is one of the great epics of the world including Ramayana, Mahabharat, Itiad, Odyssey, Divine comedy and paradise lost. Its uniqueness is that in tune with the evolution and progress of thought and culture over the years, its hero is not man, one class or clan or one nation but Man, the chief hero of the world's Drama. It is a saga of Mankind....೧ (೧. ಭವ್ಯಮಾನವ, ರಕ್ಷಾ ಕವಚ) ಅಹೋಬಲ ಶಂಕರ ಅವರ ಈ ತೂಕದ ಮಾತುಗಳು 'ಭವ್ಯ ಮಾನವ'ದ ಹಿರಿಮೆಗೆ ಹಿಡಿದ ಕನ್ನಡಿಯಾಗಿದೆ.

ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಮೊದಲು ಮಾತನಾಡಿದವರು ಡಾ. ಕೀರ್ತಿನಾಥ ಕುರ್ತಕೋಟಿ ಅವರು. 'ಭವ್ಯ ಮಾನವ'ದ ಅನನ್ಯತೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಮನತುಂಬಿ ಆಡಿರುವ ಅವರ ಮಾತುಗಳೂ ಇಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಾರ್ಹ - "ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶಕನಿಗೆ ಹೊಸಕಣ್ಣು ಕೊಡಬಲ್ಲ ಇಂಥ ಕೃತಿಗಳ ಅಭ್ಯಾಸದಿಂದ ವಿಮರ್ಶಕನಿಗೆ ಲಾಭವೇ ಹೊರತು ಕವಿಗೆ ಅಲ್ಲ. ಕಾವ್ಯ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ಮೊಟ್ಟಮೊದಲಿನಿಂದ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಲು ಹೆಚ್ಚುವ ಇಂಥ ಕೃತಿಗಳು ಕಾವ್ಯದ ಬಗೆಗಿನ ನಮ್ಮ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಭವ್ಯ ಮಾನವ ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅಂಥ ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ಕೃತಿ ಎಂದು ನಾನು ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ." [9]

ವಿರಳವಾದ ಇಂಥ ಅಧ್ಯಯನಶೀಲ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿದರೆ; ನಿಜಕ್ಕೂ ಈ ಕೃತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ನಡೆಯಬೇಕಾದ ವ್ಯಾಪಕ ಚರ್ಚೆ - ಜಿಜ್ಞಾಸೆಗಳು ನಡೆದಿಲ್ಲವೆಂದೆ ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಚರ್ಚೆ - ಜಿಜ್ಞಾಸೆಗಳ ಮೂಲಕ ಈ ಕೃತಿಯ ಅಂತಃಸತ್ತ್ವ ಮತ್ತು ಬೆಳಕು ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ತಲುಪಬೇಕಿದೆ.

[1]ಎಸ್. ಎಸ್. ಭೂಸನೂರಮಠ, ಭವ್ಯಮಾನವ - ಪು - XLii

[2]ಅದೇ ಪು - ೫

[3]ಎಸ್.ಎಸ್. ಭೂಸನೂರಮಠ, ಭವ್ಯಮಾನವ, ಪು - ೫

[4]ಅದೇ, ಪು - ೭ ಎಸ್.ಎಸ್. ಭೂಸನೂರಮಠ, ಭವ್ಯಮಾನವ, ಪು - ೫೯

[5] [6]ಎಸ್.ಎಸ್. ಭೂಸನೂರಮಠ, ಭವ್ಯಮಾನವ, ಪು - ೬೦

[7]ಎಸ್.ಎಸ್. ಭೂಸನೂರಮಠ, ಭವ್ಯಮಾನವ, ಪು - ೧೧೪

[8]ಭವ್ಯಮಾನವ, ಪು - ೮೩೧ಗೌರವ, ಪು - ೭೭

[9]ಗೌರವ, ಪು - ೭೭

\*\*\*